

En høyreekstrem ulv i nordiske fåreklær

En retorisk analyse av Den nordiske motstandsbevegelsens manifest,
med fokus på høyreekstrem virkelighet og tilpasning av ideologi

Cecilie Skauen Gabrielsen

Masteroppgave i nordisk, lektorprogrammet NOR4091

Institutt for lingvistiske og nordiske studier

UNIVERSITETET I OSLO

VÅR 2020

Sammendrag

Forskning på høyreekstrem ideologi utelukker ofte retorikken som et aspekt. I dette studiet gjennomfører jeg en retorisk analyse med fokus på høyreekstrem virkelighet, og tilpasning av ideologi. Materialet i studien er e-boken til Den nordiske motstandsbevegelsen, som blir omtalt som et manifest. Da målet med studien blant annet er å undersøke Motstandsbevegelsens høyreekstremer virkelighet, er teorien om konstitutiv retorikk (Charland:1987) et sentralt rammeverk i den retoriske analysen. Gjennom studiet og Charlands (1987) teori undersøker jeg de tre ideologiske effektene, som avdekker hvordan virkeligheten, et kollektivt subjekt, publikumet og motstanderen blir konstituert. Sentralt i studiet er også å undersøke hvilken diskurs det hele foregår i, da det beviser hva som er attraktivt for en leser. Denne diskursen blir sammenlignet med en moderne norsk politisk diskurs, for å undersøke hvilke høyreekstremer trekk ideologien består av. Funnene i studien blir avslutningsvis rettet mot et relevant poeng utenfor problemstilling: kritisk literacy. Avslutningen retter et søkelys mot hvorfor kritisk lesing er viktig i møte med ideologi, særlig med tanke på videre rekruttering.

Forord

I dagene hvor denne masteroppgaven blir levert, foregår det samtidig en rettsak mot terrormistenkte Philip Manshaus. I juni 2019 søkte Manshaus om medlemskap i Den nordiske motstandsbevegelsen, i ønske om et nettverk med likesinnede nasjonalister. Det har gitt meg mye motivasjon, til hvorfor denne studien er viktig.

Takk til min veileder Eirik Vatnøy, som har trodd på oppgaven min og vist engasjement. Dine ideer har motivert meg til å jobbe videre!

Takk til «lektormafiaen» - dere er det mest dyrebare fra studietiden. Takk Andreas, for at du er min trygge havn når det blåser opp. Til mine korrekturlesere Lisa, Anders og Andreas – takk, jeg skylder dere en!

En avsluttende takknemlighet til mamma som alltid har støttet meg. Og pappa – skulle ønske du fikk være med på reisen.

Cecilie Skauen Gabrielsen
25.05.2020

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	1
1.1 Problemstilling.....	2
1.2 Tidligere relevant forskning	3
2. Teoretisk og metodisk tilnærming.....	5
2.1 Teoretiske rammer	5
2.1.1 Hva ligger i begrepet ideologi og virkelighet?.....	8
2.1.2 Hva er høyreekstremisme?	11
2.2 Metodisk tilnærming	11
2.2.1 Sentrale innfallsvinkler	12
2.2.2 Analysens design.....	13
3. Materiale: E-bok: «Vår vei, ny politikk for en ny tid».....	13
3.1 Prinsippprogrammer i Norge: en diskurs?	14
4. Retorisk analyse	15
4.1 Hvordan konstitueres et «vi»?	16
4.2 Den store fienden	18
4.3 Oppsummering første del av analysen.....	23
4.4 Charlands andre og tredje ideologiske effekt	25
4.4.1 Fortiden: det unike nordiske	25
4.4.2 Framtiden: det nye Norden.....	27
5. Analyse: det motsatte av ekstreme	29
5.1 Aksepterte ytringer	30
5.2 Stilistiske trekk, innholdsmomenter og oppfatninger	31
5.3 En moderne norsk politisk diskurs	33
5.4 Oppsummering analyse	35
6. Funn og svar på problemstilling	36

6.1 Første forskningsspørsmål: hvordan framstiller Den nordiske motstandsbevegelsen en høyreekstrem virkelighet gjennom sin e-bok?	36
6.2 Andre forskningsspørsmål: hvordan tilpasser de sin ideologi til en moderne norsk politisk diskurs?	38
7. Refleksjon og diskusjon	39
7.1 Ulv i fåreklær: kritisk literacy	39
7.2 En trussel for samfunnet?	41
7.3 Min rolle som kritisk leser	43
8. Konklusjon og avslutning	44
Litteraturliste	46

1. Introduksjon

Ingen jubler i gatene for høyreekstremistene. Ingen klapper når Den nordiske motstandsbevegelsen går i korstog rundt om i Norges byer. Vi holder om hverandre, for vi står sterkere sammen. Vi synger «barn av regnbuen» og leser Nordahls Grieg «Til ungdommen». Samtidig vitner netttora, mediehus og kommentarfelt om at man finner støtteerklæringer til terrorister med høyreekstremt motiv. Fredag 22.juli 2011 ble Norge rammet av to terrorangrep. De verste terrorhandlingene etter andre verdenskrig fant sted på regjeringskvartalet og Utøya. 77 personer ble drept, flesteparten av dem var politisk engasjerte ungdommer. Gjerningsmannen hadde en høyreekstrem ideologi. 15.mars 2019 ble New Zealand utsatt for et terrorangrep. To moskeer ble rammet, 50 mennesker ble drept. Gjerningsmannen hadde en høyreekstrem ideologi. 10.august 2019 blir en moske i Bærum angrepet av en 21 år gammel mann. Samme dag henretter han sin egen adoptivsøster. Gjerningsmannen hadde en høyreekstrem ideologi. Samme dag som hendelsene på New Zealand skriver Den nordiske motstandsbevegelsens leder: «*Når alt kommer til alt er det altså egentlig ikke noe merkelig med at det som i dag skjedde på New Zealand har skjedd. Egentlig er det som er mest bemerkelsesverdig at ikke slikt skjer oftere*»

(<https://www.frihetskamp.net/tanker-om-moskeskytingene-pa-new-zealand-og-ev-paralleller-til-nordisk-kamp/> Hentet 11.04.19) I en verden hvor globaliseringen er et faktum, har vi ikke plass til slik fremmedfrykt. Likevel blir fremmedfrykt brukt som propaganda av organisasjoner som Den nordiske motstandsbevegelsen. Formålet til all politikk i generell forstand er å gå fra ytring til handling. Bak en ytring finner vi alltid et politisk formål. Det betyr ikke nødvendigvis at politiske ytringer er forbeholdt politiske institusjoner - de finnes over alt i samfunnet. Særlig vil politiske ytringer som oppfattes som ekstreme ikke henvende seg til politiske institusjoner, men oppfordre til revolusjon og opprør i samfunnet. Et aktuelt eksempel er den norske terroristen Anders Behring Breiviks manifest: «*2083: An European Declaraion of Independence*». Et manifest som absolutt er et retorisk verk, hvor det oppfordres til endring av samfunnet, opprør og politisk vold. Manifestet motarbeider demokratiet og dets representanter (Berge:2014:14). Politisk retorikk er et språklig redskap som er underordnet et politisk formål. Gjerningsmannen bak terrorangrepet på New Zealand, Brenton Tarrant, ga sterkt uttrykk for Anders Behring Breivik som sin sanne inspirasjonskilde. I likhet med sitt forbilde utga også han et manifest som deler både

innhold og funksjon som den norske terroristen. Philip Manshaus som angrep moskeen i Bærum og drepte en ung jente, følte seg «kallet» av Tarrant sitt eget manifest. Ytre årsaker er naturlig nok en grunn til at slike hendelser finner sted. Likevel – dette viser hvordan radikaliseringsforegår gjennom retoriske ytringer. Jeg mener det derfor er viktig å forske på hvordan slike ytringer påvirker, og hva det egentlig innebærer. Samtidig er det ikke fremmed at selv om mange av oss nettopp synger «barn av regnbuen», viser også kommentarfelt ytringer som: «Jeg støtter ikke Breivik, men han har et poeng i...». Terroristene er altså ikke alene. Derimot vil svært få personer, partier, bevegelser og grupperinger assosieres med begrepet høyreekstremisme. Hvis man likevel anser høyreekstremisme som ytterliggående holdninger på den politiske høyresiden, er det et faktum at det svært etablert i mange land. Politikken i både Østerrike, Sverige og Frankrike viser at flere høyreekstreme partier har stor oppslutning, og at flere har stor vekst. Påvirkning og radikaliseringsforegår gjennom retoriske ytringer, derfor er det viktig å forske på slike ytringer. I denne masteroppgaven skal jeg gjennomføre en retorisk analyse, hvor jeg tar et dypdykk i Den nordiske motstandsbevegelsens e-bok, som de omtaler som sitt eget manifest. For å forstå deres retorikk må jeg forstå hvordan de framstiller verden og virkeligheten. Like viktig er et blikk som søker etter å forstå. Min rolle er ikke å forkaste eller rette en finger. Gjennom lesingen dyrkes det frem et publikum, som danner et forhold til Motstandsbevegelsen. Hvordan disse relasjonene dannes vil jeg undersøke ut ifra Maurice Charlands (1987) teori om konstitutiv retorikk. Analysen vil også legge vekt på hvordan ideologi blir fremmet gjennom retorikk, og undersøke hva slags diskurs det foregår i. Avslutningsvis går jeg ut av problemstillingen og beviser hvilken relevans studien har. Jeg retter et søkelys mot *kritisk literacy*, og hvilken betydning det har å lese en tekst som ikke innbyr til kritisk lesing. Aristoteles hadde tillitt til at det gode argumentet ville vinne frem i demokratiske debatter. Sannhet og rettferdighet er sterkere enn motsetningene hevdet han. Men hvordan har det seg at disse motsetningene av ideologier likevel finner vei inn i det liberale demokratiet vårt?

1.1 Problemstilling

I denne masteroppgaven skal jeg gjøre en retorisk analyse. Jeg ser likevel behov for å avgrense problemstillingen til noe mer konkret. Det er flere elementer en retorisk analyse vil bestå av, og disse vil jeg gå nærmere inn på i kapittel to. Det jeg derimot ønsker å svare på i denne oppgaven er:

«*Hvordan framstiller Den nordiske motstandsbevegelsen en høyreekstrem virkelighet gjennom sin e-bok: «Vår Vei, ny politikk for en ny tid», og hvordan tilpasser de sin ideologi til en moderne norsk politisk diskurs?»*»

I problemstillingen bruker jeg begrepet *virkelighet* som vil omfavne flere vinklinger. Særlig sentral er hvordan retorikken konstituerer både det nordiske folk, og disse såkalte «motstanderne». Det innebærer å søke etter en forklaring på hva som gjør virkeligheten attraktiv for en leser, derfor har retorikken en sentral rolle. En sentral del av den retoriske utforskningen i studien er begrepet om *diskurs*. Hva jeg legger i dette begrepet kommer jeg tilbake til i kapittel 2. Gjennom analysen undersøker jeg om Motstandsbevegelsen former eller tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs. Jeg ser særlig på hvilke temaer som kommer til uttrykk, og hvordan høyreekstrem ideologi blir tilpasset disse temaene. For å svare på problemstillingen vil det også være relevant å skape seg et historisk bilde av høyreekstrem ideologi. Oppgaven vil derfor presisere hva høyreekstremisme egentlig er. Studien og analysen vil i stor grad være i en kritisk form når retorikken blir undersøkt. Med kritisk mener jeg å synliggjøre hva slags verdier, ideer og holdninger det blir gitt at leseren i teksten deler. Min rolle som fortolker i denne kritikken, vil også være relevant. Lisa Villadsen (2014) påpeker at fortolkeren ikke alltid kan forventes å ha full oversikt over alle betydninger av en ytring – en fortolkning kan dermed være i motstrid til avsenders intensjon. På den andre siden er det flere grunner til at nettopp slik fortolkning er viktig. For det første vil det gi en helhetsforståelse av teksten. En fortolkning bidrar også til å gjøre en tekst relevant, ved at den hjelper oss å lære noe – om ikke det er om teksten selv, så om tekstens funksjon i en konkret kontekst. For det andre er det også min rolle som fortolker å sette teksten inn i en større og mer teoretisk sammenheng, særlig med søkelys på retorisk teori. Jeg ser dermed et behov for å konkretisere konteksten som tolkningen skjer innenfor. I en studie som dette må det bli tatt høyde for forfatterens fortolkning. Min rolle vil bære preg av å være en empatisk leser, som gjør kritiske analyser av ekstreme ideologier. I større grad vil det derfor være mulig å sette denne tolkningen inn i et større perspektiv - i lys av et liberalt og demokratisk samfunn.

1.2 Tidligere relevant forskning

Kenneth Burke (1961) var en av de første retorikerne som tok i oppgave å undersøke Hitlers retorikk. Burke forklarer hvordan ideologi som blir rotfestet i religion skaper et fiendebilde. Ved å undersøke Hitlers *Mein Kampf*, ser Burke hvordan det dannes en felles fiende for å forene mennesker. Hitlers hat mot grupper som handikappede, jøder og sigøynere samlet disse

som én. De var ikke av den ariske rase. Det mest sentrale ved Hitlers retorikk var å danne et fellesskap, hevder Burke (1961). Videre var det viktig å finne en syndebukk – jødene. Deretter dannet Hitler et felles mål. Til slutt brukte han skremselspropaganda, og retorikk som overbeviste om at en utslettelse av den ariske rase ville skje, dersom man ikke handlet. Flere har gjort undersøkelser om høyreekstremisme, høyreradikalisme og høyrepopulisme i Norge. Særlig etter 22.juli ble det et fremtredende søkelys på høyreekstremisme. Øyvind Strømmen som er journalist og religionsviter forklarer hvordan høyreekstremister fremmer direkte anti-demokratiske synspunkter, og gjerne synspunkter som direkte eller indirekte oppfordrer til vold som et virkemiddel for å vinne sin sak (Strømmen:2013:28). Strømmen peker også på hvordan høyreekstremisme og høyreradikalisme har utviklet seg i Norge, og rundt om i Europa, både før og etter andre verdenskrig. For eksempel viser han til Norges egen Grunnlov fra 1814, hvor §2 lød: «Jøder ere fremedeles udelukkede fra Adgang til Riget» (Strømmen:2013:38). I Norge ble paragrafen endret i 1851, men rundt om i Europa utviklet det seg en antisemittisme hvor jødene ble symbolet på det man ikke likte: kapitalisme, sosialisme, presse-makt, urbanitet, moderne kunst og kultur. En slik form nynazisme ble aldri stor i Norge. Likevel er faktumet at det etter andre verdenskrig har skjedd en nyorganisering av grupper, gjennom hele Europa. Noe som særlig har preget høyreekstremismen er en vending fra jødehat, til innvandrerskytelse og muslimhat. Anders Ravik Jupskås (2012) viser at oppslutningen rundt høyrepopulistiske partier har økt de siste årene. I Frankrike kom Le Pen til valgrunde nummer to. Donald Trump er sittende president i USA. Og i Norge har FrP sittet i regjering i nesten seks år. Forskning rundt høyrepopulistiske og høyreradikale partier har fått en økt interesse. Sindre Bangstad (2014) tok for seg Breiviks ideologi i forhold til en islamofobisk diskurs. Han viser hvordan Breiviks ideer er en del av et større nettverk som vokser i det norske og europeiske landskapet.

Til tross for forskningen som har blitt gjort, er det forsket lite på det retoriske perspektivet. Burke (1961) er en av de som benytter seg av et retorisk materiale, nemlig Hitlers *Mein Kampf*. Både Jupskås (2012), Bangstad (2014) og Strømmen (2013) viser at høyreekstreme krefter finnes i samfunnet vårt. De viser langt på vei hvordan dette har utviklet seg i det politiske landskapet. Likevel viser det ikke hvordan høyreekstreme grupper blir konstituert, og hvordan de påvirker retorikk. Burke (1961) hevdet at retorikk var nødvendig for alt sosialt liv. Det innebærer at retorikken ikke bare er viktig å identifisere, det er også viktig å forstå hva slags mekanisme som ligger i det. Ideene og propagandaen til Den nordiske motstandsbevegelsen som kommer til uttrykk i deres e-bok er et produkt av sin tid, men med

enorm inspirasjon fra fortiden. Slik ideologi samler mennesker. Ikke minst er det retoriske blikket viktig fra et perspektiv om dannelse i samfunnet. For som Berge (2014:19) hevder kan ikke et demokratisk samfunn bygges på hat-retorikk. I forskning på høyreekstremisme vil dette kanskje være et lite bidrag som viderefører en retorisk forskning - som kan tyde på et mindre undersøkt område, rundt høyreekstremisme i Norge.

2. Teoretisk og metodisk tilnærming

Det finnes mange ulike måter å analysere et materiale på, men metoden må knyttes opp mot det man ønsker å finne svar på. Problemstillingen spør hvordan en høyreekstrem virkelighet blir framstilt, og hvordan Motstandsbevegelsen tilpasser sin ideologi til en moderne norsk politisk diskurs. For å svare på dette undersøker jeg i analysen hvilke temaer som kommer til uttrykk, og hvordan ytringer blir akseptert. En ramme for arbeidet er teorien om konstitutiv retorikk, og hvordan et «vi» og «dem» blir konstituert. Charlands (1987) tre ideologiske effekter er en sentral del av analysen, som avdekker blant annet hvordan et kollektiv subjekt blir konstituert. Dette er sentralt da det bidrar til å forstå hvordan virkeligheten til Motstandsbevegelsen blir framstilt og oppfattet. Gjennom de ideologiske effektene, viser jeg hvilke løfter som blir gitt til leseren, hvilke forventninger som skapes til samfunnet, og hva slags spådommer som blir gjort om fremtiden. Teorien til Charland blir særlig benyttet for å gå i dybden i analysearbeidet. Jeg finner det vanskelig å skille mellom teori og metode i denne studien, derfor vil disse gå inn i hverandre.

2.1 Teoretiske rammer

Sentralt i dette studiet er en retorisk analyse. I all hovedsak kan man si at målet til retorisk analyse er å undersøke hvordan ulike synspunkter og poeng blir kommunisert. Først og fremst vil en naturlig del være å identifisere retoriske teknikker som brukes. Kjeldsen (2006:56) påpeker at retorikk forekommer i ulike medier, og fremtrer i ulike former. I dette tilfellet dreier det seg om et skriftlig format, nærmere bestemt en e-bok. Fokuset i retoriske analyser varierer, men i denne studien vil analysen virke særlig undersøkende. Ved å benytte meg av retorisk analyse er målet å identifisere og undersøke. Innenfor materialet jeg skal benytte meg av, vil jeg undersøke hvilken diskurs det hele foregår i. Begrepet diskurs kan forklares som en måte å se verden på (Skovholt&Veum:2014:34). Det innebærer normer, tankemønstre og begrepsbruk som sier noe om hvordan verden blir fortolket. Ved å sette en tekst som e-boken til Motstandsbevegelsen i en konkret kontekst, vil man se hvordan verden forstås og fortolkes.

I enhver diskurs vil det finnes retoriske normer – en retorisk analyse vil være et verktøy for å identifisere dette. Analysen vil også bære preg av å være kritisk. Til forskjell fra en litterær tekstanalyse, vil retorisk kritikk ha til formål å undersøke hvordan en tekst inngår i et samspill med en gitt kontekst (Lund&Roer:2014).

En stor del av retorisk analyse er selve publikumsbegrepet. Særlig mener jeg det er interessant å se på *the second persona* i materialet. Black (1970) har identifisert *en annen person* som blir innskrevet i diskursen – bortsett fra det faktiske publikummet. Denne personen blir en slags implisitt tilhører som forfatteren skaper. Det innebærer at det faktiske publikummet tar på seg en annen identitet, som de blir overbevist til å ha. For eksempel kan det komme til uttrykk gjennom utsagn som: «*Masseinnvandringen er et gigantisk demografisk problem, og vil på sikt lede til at vi blir minoriteter i våre egne nasjoner*». Her prøver Motstandsbevegelsen først og fremst å få publikum til å se problematikken med masseinnvandringen. *The second persona* kommer derimot til uttrykk, ved at publikum skal identifisere seg med å være en *framtidig minoritet*. Leseren blir derfor påvirket til å identifisere seg med en annen identitet. Dette viser hvordan den impliserte leseren kan knyttes til en ideologi (Black:1970:334). Black (1970) viser hvordan ideologi skaper et forhold mellom den impliserte leseren, og den *faktiske*. Dette handler om at i den aktuelle diskursen, så vil den faktiske leseren søke etter tegn på hvordan de skal oppfatte verden. Det betyr ikke nødvendigvis at det uttrykkes direkte, men det ligger en implisitt mening i en ytring, som eksempelet ovenfor beviser. Derfor er det relevant å undersøke *the second persona* fordi det viser hva avsenderen (retoren) vil at sitt ekte publikum skal være. Dermed avspeiler det også ideologi hos avsenderen (Black:1970:335).

Konstitutiv retorikk viser hvordan retorikk påvirker individer til å danne felles identitet. Maurice Charland (1987) forklarer i sin artikkel «*Constitutive rhetoric: the case of the people of quèbècois*» hvordan en politisk organisasjon prøvde å endre franskkanadiere i Canada. Charland hevder at en slik prosess skjer gjennom tre ideologiske effekter: dannelsen av et kollektivt subjekt, dannelsen av et transhistorisk subjekt og subjektets illusjon av handlingsfrihet (Charland:1987:140). Det er disse ideologiske effektene jeg benytter meg av i analysen, for å identifisere det jeg omtaler som *virkeligheten*. Den konstitutive retorikken vil dermed være en teoretisk ramme i arbeidet med denne studien. Charlands teori er sentral for å avdekke hvordan Den nordiske motstandsbevegelsens virkelighet blir konstituert, særlig som en overlegen *rase*. Charland er først og fremst opptatt av hvordan publikum konstitueres,

men jeg mener det også er sentralt å også undersøke hvem som er motstanderen. Det er sentralt da identiteten kan skapes av en motstander eller en fiende. Gjennom analysen skal jeg vise hvordan motstanderen er med på å konstituere Motstandsbevegelsens identitet. Jeg vil dermed se på hvordan Motstandsbevegelsen konstituerer seg selv som truet, og hvordan de videre konstituerer denne «trusselen» eller «motstanderen». Ved å avdekke dette i analysen, vil det også tydeliggjøre *målet* ved å danne et fellesskap. Ved å benytte seg av konstitutiv retorikk skaper man et subjekt/gruppe som handler slik avsender vil. Særlig relevant er teorien da det henger sammen med Kenneth Burkes (1969) begrep om «identifikasjon». Burke viser hvordan individer bestemmer seg for å tilslutte seg bestemte grupper. Denne identifikasjonen er nødvendig for å overbevise publikum – og denne prosessen er dermed retorisk. Charland (1987) viser også at dersom retorikken skal fungere, må publikum bli interpellert og subjektene må handle i tråd med sin nye posisjon. Denne posisjonen henger sammen med at konstitutiv retorikk ofte retter seg mot politiske handlinger – å melde seg inn i en politisk organisasjon kan være et tydelig eksempel på dette. Et eksempel på Den nordiske motstandsbevegelsens konstitutive retorikk er knyttet til Charlands ideologiske effekter, han skriver: «*In other words, while classical narratives have an ending, constitutive rhetorics leave the task of narrative closure to their constituted subject*» (Charland:1987:143). Dette er den tredje ideologiske effekten Charland lister opp, som handler om at *slutten på historien* mangler – denne vil bli skapt gjennom handling. Dette kommer særlig til uttrykk hos Den nordiske motstandsbevegelsen med tanke på *utryddelsen av den nordiske rase*. Vi som nordisk rase må stå sammen for å sikre vår og planetens fremtid. Hvem disse individene er henger sammen med Edwin Black (1970) sitt begrep om *the second persona*. Black forklarer hvordan publikum skapes i en tekst – så ved å studere *the second persona* kan man avsløre Den nordiske motstandsbevegelsens ønske om publikum. For når et individ blir interpellert så realiseres *the second persona* i det faktiske publikummet (Charland:1987:138). Jeg mener dette også vil avdekke hvem som potensielt blir rekruttert til organisasjonen. Å bruke konstitutiv retorikk som en teoretisk ramme vil dermed identifisere hvilke identiteter som prøves å dannes, hvordan det gjøres, hvordan ideologi kommer til uttrykk, og hvilket publikum som realiseres.

For å forstå og diskutere den moderne norske politiske diskursen er politisk retorikk sentralt. Kjell Lars Berge (2014) sier at politisk retorikk er noe som må forstås komplekst, og noe som blir utøvet i alle kontekster i samfunnet. Alle former for ytringer som bidrar til politisk handling i samfunnet må derfor forstås som politisk retorikk (Berge:2014:22). Politikk er en

sosial praksis, hvor formålet til politikken er å ta det som er ytret i retoriske situasjoner på alvor og gjøre det til handling. Politisk retorikk må likevel forstås som noe situert. Berge forklarer at i Norge er rammevilkårene for politisk retorikk først og fremst Grunnloven og maktfordelingsprinsippet. Ikke minst er parlamentarismen viktig, som i korte trekk gjør det umulig for noen å sitte på makt alene. Det betyr at konvensjonene i den politiske retorikken må studeres ut ifra politikkens normer og regler i det aktuelle samfunnet. Analysen i denne studien vil derfor ta det som utgangspunkt. Prinsippprogrammene som blir brukt senere i studien, vil fungere som en forankring for slike politiske normer. I lys av Grunnloven og §100 som definerer ytringsfrihet, må politisk retorikk forstås som offentlig debatt. Det betyr at det norske samfunnet gir indirekte eller direkte støtte til utviklingen av en politisk offentlighet (Berge:2014:24). NOU-rapporten fra 1999 legger derimot vekt på at en fungerende offentlighet er avhengig av ytringer som framstår som saklige og kunnskapsbaserte. Et demokratisk samfunn kan derfor ikke bygges på hatretorikk og ekskluderende ideologi, slik for eksempel Breivik motarbeider demokratiet i sitt manifest. (Berge:2014:14).

Avslutningsvis retter jeg blikket mot et tema utenfor problemstillingen, nemlig kritisk literacy. Gjennom studien og analysen beviser jeg hvordan e-boken ikke innbyr til kritisk lesing. Kritisk literacy er relevant, fordi det sier noe om hvordan en tekst blir lest. Blant annet åpner jeg opp for at det potensielt kan ha en sammenheng med det å bli *rekruttert*. Denne studien bygger på en kritisk tilnærming til tekst, derfor er det sentralt å knytte det til kritisk literacy. Kritisk literacy innebærer å møte tekster med både motstand og kritikk. Det er sentralt og viktig å gjenkjenne underliggende holdninger, motiver og ideologier i en tekst (Blikstad-Balas:2016). Blant annet mener Borsheim-Black mfl (2014:124) at en viktig del ved kritisk literacy er å undersøke hva teksten gjør med *oss*, og hvordan en tekst kan rekonstruere et sosialt fellesskap. Dette poenget mener jeg særlig er relevant, i møte med tekst som ytrer ideologi, slik som Motstandsbevegelsen. Kritisk literacy er et kjent begrep innenfor skolen, og det er særlig viktig for unge mennesker å besitte kritiske evner, dersom man skal lese ideologiske tekster. Kritisk tenkning og etisk bevissthet blir i fagfornyelsen (2020) hos norskfaget i skolen løftet frem som en nødvendighet for å utvikle god dømmekraft, være reflektert og bli et ansvarlig menneske.

2.1.1 Hva ligger i begrepet ideologi og virkelighet?

I problemstillingen løfter jeg frem begrepene ideologi og virkelighet, jeg ser behov for å

konkretisere hva jeg mener med de to begrepene, og hvordan de henger sammen. Ideologi kan forstås med både en retorisk og statsvitenskapelig tilnærming. Med en statsvitenskapelig tilnærming forstår jeg ideologi som et samfunnssyn, idésystem og grunnsyn

(<https://snl.no/ideologi> hentet 13.02.20). En ideologi kan ha ulike kjennetegn, og være preget av ulike elementer. Jeg ser ikke på ideologi som noe lukket, at det enten må være liberalisme eller sosialisme. Ideologien i denne oppgaven handler hovedsakelig om ideologien bak høyreekstremisme, Den nordiske motstandsbevegelsen, og hva den består av. Det er likevel vanskelig å avgrense det, da ideologi også kommer frem i tekst – og særlig retorisk. Sentralt i denne forståelsen står både Edwin Black (1970) og Michael McGee (1975).

Blant annet skriver Black (1970) i sin tekst «The second persona» hvordan den implisitte, fiktive leseren knyttes til ideologi. Black forklarer at ideologi kan skape et forhold mellom den implisitte leseren, og den *faktiske* leseren. Det handler om at forfatteren tillegger leseren egenskaper, og at den faktiske leseren søker etter tegn på hvordan de skal oppfatte verden (Black:1970:335). Ideologi som verktøy blir dermed en måte å få leseren til å innta en ny identitet, som de blir overbevist til å ha. Også McGee (1975) skriver om hvordan ideologi kan samle et folk, ved å bruke begrepet *myter*. Når folket tror på det samme dannes det et fellesskap og en kollektiv identitet som samfunnet vårt bygger på. Det er dette McGee forklarer som *politiske myter*. Disse mytene kan altså kontrollere et hvilket som helst miljø. McGee viser dette med et eksempel fra den kristne tradisjonelle begravelsen, hvor kristendommen kontrollerer døden med troen på evig liv i himmelen (McGee:1975:244). Det McGee viser er hvordan denne *myten* virker samlende – for så lenge folket tror på det, vil det danne en kollektiv identitet.

Dermed vil jeg bruke begge forståelsene om ideologi, både ved en statsvitenskapelig og retorisk tilnærming i analysen. Begrepet om *virkelighet*, må heller ikke ses avgrenset fra *ideologi*. McGee (1975) viser hvordan det dannes en kollektiv identitet gjennom ideologi, og dette fører meg over til Maurice Charland (1987) og konstitutiv retorikk. Konstitutiv retorikk viser hvordan retorikk påvirker individer til å danne en felles identitet. Denne teorien er som tidligere nevnt sentral i forståelsen av *virkelighet* i denne oppgaven. I betydningen legger jeg særlig vekt på hvordan et «vi» og et «dem» blir konstituert, men også hvordan *leserens* identitet blir konstruert. Jeg mener dette er sentrale trekk for å forstå hvordan Den nordiske motstandsbevegelsen ser på sin egen *virkelighet*, om hvordan samfunnet og verden fungerer. Det kan blant annet knyttes til hvordan man kan identifisere seg som en arisk, overlegen og truet rase. Ved å benytte seg av konstitutiv retorikk skaper man et subjekt eller en gruppe som

handler slik avsenderen vil. Dette henger sammen med Burke (1969) sitt begrep om *identifikasjon*.

Burke forklarer hvordan individer bestemmer seg for å tilslutte visse grupper. Dersom en skal overbevise hevder Burke at identifikasjon er det første som må finne sted – prosessen er dermed retorisk (Burke:1969:46). Charland (1987) påpeker videre at dersom retorikken skal virke må publikum bli interpellert, og subjektene må handle i tråd med sin nye posisjon. Denne posisjonen henger sammen med at konstitutiv retorikk ofte retter seg mot politikk. Konstitutiv retorikk danner en slags mulighet for endring, på hvordan en ser på seg selv og samfunnet. Forståelsen av *diskurs* er også sentral i forståelsen av *virkelighet*. For å forstå diskursen, må man se på normene om hvordan man uttrykker seg, og hvordan verden blir fortolket. Dette handler om *virkelighet* da det på mange måter avspeiler et virkelighetsbilde. Med virkelighetsbilde mener jeg en slags måte å kategorisere verden på. Virkeligheten får mening gjennom hvordan vi uttrykker oss om den. Derfor undersøker jeg hvordan dette kommer til uttrykk gjennom e-boken til Motstandsbevegelsen, da det sier noe om det implisitte.

Denne *virkeligheten* kan også omtales som retorikkens *doxa*. Doxa er et sosialt fenomen, som innebærer alminnelige forestillinger en gruppe mennesker er enige om (Gabrielsen:2014:1). Doxa vil dermed variere, og som Jan Grue (2010:38) påpeker kan det foreligge uenigheter innen en gruppe som deler doxa, men felles premisser vil fortsatt definere og avgrense. Et doxa kan for eksempel være at jødene prøver å ta over verden, mens et annet doxa kan være at slik tro er en konspirasjonsteori. Vi blir formet av de doxaene som finnes i det samfunnet vi er en del av. Alt fra hele samfunn og kulturer, til mindre grupperinger vil derfor ha ulike doxa (Rosengren:2008:75). De som danner et fellesskap, danner også ofte et felles doxa – eller *virkelighet*. Både begrepet om doxa og virkelighetsbilde ligger tett knyttet opp mot det jeg omtaler som *virkelighet*. Likevel mener jeg at forståelsen av *virkelighet* som blir forklart i dette kapitlet er det mest dekkende for studien, da det blant annet rommer sentrale teorier fra både Burke (1969) og Charland (1987). *Virkelighet* er derfor begrepet som blir benyttet, men som ikke må ses på som avgrenset fra virkelighetsbilde, doxa eller diskurs. I studien undersøker jeg hva en høyreekstrem virkelighet innebærer. I analysen ser jeg dermed på sentrale elementer som blir konstituert, som går på både *egen* og *felles* identitet. Her er punktene til både Charland (1987), Burke (1969) og Black (1970) interessante å følge. Like sentralt er det også å se på ideologien i både statsvitenskapelig og retorisk forstand. Ved å avdekke hva ideologien består av, vil det belyse denne høyreekstreme virkeligheten.

2.1.2 Hva er høyreekstremisme?

Jeg har allerede skrevet at med en statsvitenskapelig tilnærming forstår jeg ideologi som et samfunnssyn. I denne delen skal jeg se på hvilke kjennetegn høyreekstremisme som ideologi består av, og hvordan den kan karakteriseres. Anders Ravik Jupskås (2012) skriver i sin bok «Ekstreme Europa» at det pågår en kontinuerlig faglig diskusjon om den eksakte definisjonen av høyreekstremisme – det er likevel en enighet om at det er sentrale fellestrekk. Dagens høyreekstremisme har klare likhetstrekk med ideene til kjente høyreekstremister som Adolf Hitler (1889-1945) og Benito Mussolini (1883-1945) (Jupskås:2012:42). I all hovedsak kan høyreekstremisme karakteriseres med seks hovedtrekk: de er opptatt av etnisk nasjonalisme, er anti-demokratiske, har en autoritær innstilling, er rasistiske, har fremmedfrykt og er konspirasjonsteoretikere (Jupskås:2012:47). Øyvind Strømmen (2013) kaller verdensbilde til høyreekstremister for ekstremt, da det baseres seg på anti-jødiske eller anti-muslimske konspirasjonsteorier (Strømmen:2013:24).

Høyreekstreme tyr ofte til konspirasjonsteorier for å forklare både politiske, økonomiske og kulturelle utviklingstrekk i samfunnet vårt. En konspirasjonsteori er en slags forklaringsmodell, som går ut på at ting i verden som er galt skyldes mektige grupper, som i hemmelighet sammensværer for å fremme sin egen, skjulte agenda (<https://snl.no/konspirasjonsteori> hentet 25.02.19). Det finnes få, eller ingen bevis for disse konspirasjonsteoriene, og det i seg selv blir ofte brukt som et argument for at det er sant. Kjennetegnet ved høyreekstremismer går ofte på anti-jødiske eller anti-muslimske konspirasjonsteorier, eller på konspirasjonsteorier rundt en «hemmelig» elite som man mener at egentlig styrer verden (Strømmen:2013:24). Det er likevel ingen høyreekstreme som vil identifisere seg som høyreekstremismer. I stor grad vil de heller se på seg selv som etniske nasjonalister. Jupskås skriver at høyreekstreme personer og grupper tar liv, hvis de mener det er nødvendig. Han skriver videre at det er derfor høyreekstremismen må bekjempes i samfunnet (Jupskås:2012:3).

2.2 Metodisk tilnærming

Studien er i all hovedsak en retorisk tekstanalyse, men som inneholder elementer utenom en retorisk analyse. Fremgangsmåten til forskningen må ses i lys av en abduktiv tilnærming. Svennevig (2001:2) omtaler abduktiv metode å overveie observasjoner, som gir grunnlag for å danne hypoteser som knyttes til andre opplysninger eller regler som vil forklare dem, hvilket involverer å sette dem i sammenheng for en bredere kontekst. Designet og analysen i denne

studien vil bære preg av denne metodiske tilnærmingen. I møte med e-boken dannet jeg som leser en hypotese, som har ført til problemstillingen i studien. Framgangsmåten innebar derfor et møte med teksten, en dannelse av hypotese, søk etter relevant litteratur, og et nytt analytisk møte med teksten. En slik abduktiv tilnærming til teksten innebærer at jeg som leser beveger meg frem og tilbake. Studien bærer også preg av innhenting av andre elementer. Blant annet hentes det inn norske prinsippprogrammer og teori om kritisk literacy. Dette er blitt gjort fordi jeg mener det er relevant for *teksten* som blir analysert. Abduksjon er derfor en egnet slutningsform for en studie som denne. En slik tilnærming fører imidlertid ikke til en sikker logisk slutning (Svennevig:2001:9). Forklaringen som blir gitt på det observerte kan være riktig – men må ikke nødvendigvis være det. Slutningen eller forklaringen som blir gitt, må derfor bli sett på som en hypotese. Det betyr derimot ikke at denne formen for tilnærming bør unngås – det er tvert imot et nødvendig første steg i en forskningsprosess (Bakken:2006:95). Årsaken til at denne tilnærmingen er relevant for studien, handler om at det er flere forhold som ikke kan observeres direkte, men som ligger implisitt til grunn. I tillegg vil et sentralt poeng være å påpeke størrelsen på materialet – som kun er én e-bok. Størrelsen og den abduktive tilnærmingen vil derfor påvirke validiteten ved arbeidet. Blant annet undersøker denne studien framstillingen av en høyreekstrem virkelighet. Observasjonene som blir gjort vil være en mulig forklaring, som vil bygge på regelmessigheter i utformingen av e-boken.

2.2.1 Sentrale innfallsvinkler

Studien er en retorisk tekstanalyse. Likevel, for å beskrive materialet vil elementer være hentet fra diskursanalysen. En diskursanalyse er et samlebegrep for en rekke tilnærminger som man kan benytte seg av for å undersøke sosiale fenomener, slik som en e-bok i dette tilfellet. Målet til en tradisjonell diskursanalyse er å bevise hvilke valg tekstskaperen har gjort og peke på felles oppfatninger, verdier og ideologier (Skovholt&Veum:2014:35). For å beskrive materialet er det sentralt å ha et blick på diskursen, da det vil vise hvordan ulike tankemønstre og begrepsbruk blir dannet innenfor ulike grupper og kulturer i samfunnet (Skovholt&Veum:2014:33). Det vil være sentralt å identifisere hvilken diskurs e-boken befinner seg i, og hvilke normer som dannes. Hvilke normer som finnes innenfor en diskurs, vil si noe om hvordan man uttrykker seg språklig og hvordan fenomener i verden blir fortolket (Skovholt&Veum:2014:34). De språklige valgene som blir gjort, vil skape felles verdier, som igjen kan skape en ideologi innenfor diskursen. Dette vil også bevise hvilken virkelighet som kommer til uttrykk. Diskursen er også sentral med tanke på det retoriske publikummet. Ved å identifisere normer innenfor en diskurs, får man et innblikk i hvilket publikum avsenderen

ønsker å nå. Ved å tillegge publikum visse egenskaper, vil det også avspeile normer og verdier hos avsenderen.

2.2.2 Analysens design

Analysen vil framstå som todelt. I den første delen av analysen brukes teorien til Charland (1987) om konstitutiv retorikk. Det bærende elementet i første del av analysen er de tre ideologiske effektene til Charland, som brukes som utgangspunkt i analysearbeidet. Denne framgangsmåten blir benyttet for å avdekke elementer, som jeg mener er sentrale i den høyreekstreme virkeligheten. I den andre delen av analysen vil det bli hentet inn andre elementer, som norske prinsippprogrammer. Dette blir gjort for å undersøke og demonstrere hva en moderne norsk politisk diskurs er. Analysen framstår derfor som todelt, fordi studien fungerer komparativ på ulike deler, før de sammenstilles. Når analysen har blitt sammenstilt, mener jeg det er spørsmål utenfor problemstillingen som *også* viser seg å være relevant. Årsaken til dette må ses i lys av den abduktive tilnærmingen, som bygger ut ifra hva teksten og analysen legger opp til. I tillegg til å besvare problemstillingen, retter jeg et søkelys mot kritisk literacy. Jeg mener dette beviser hvorfor det er viktig å lese med et *kritisk blikk* og ha kunnskap om det man leser. En sentral hypotese som blir dannet, er at det kan ha en sammenheng med mulig rekruttering, til en organisasjon som Den nordiske motstandsbevegelsen.

3. Materiale: E-bok «Vår vei. Ny politikk for en ny tid»

Materialet denne masteroppgaven bygger ut ifra er e-boken til Den nordiske motstandsbevegelsen, som er nedlastbar fra deres hjemmeside: frihetskamp.net. Tittelen på boka er «Vår vei. Ny politikk for en ny tid» og er 52 sider lang. Motstandsbevegelsen kaller e-boken for sitt manifest. Omtalelsen i denne studien vil derfor variere mellom e-bok og manifest, og må forstås som det samme. Utformingen ligner i stor grad på et tradisjonelt parti-/prinsippprogram, som man kan finne fra andre nordiske politiske partier. Boken består av ni ulike kapitler, eller *punkter* som det blir omtalt. Disse ni ulike punktene redegjør for organisasjonens politiske vilje, som de kaller «et 9-punktsprogram». Ved dette 9-punktsprogrammet lister de opp ulike politiske temaer, og redegjør for sin politikk og ideologi. Det er dette som minner *manifestet* om et tradisjonelt partiprogram. De ni punktene boka består av er: 1) å stoppe masseinnvandringen, 2) ta tilbake makten fra den globale sionistiske eliten, 3) skape en nordisk selvforsørgende stat (utgang av NATO og EØS), 4)

innføre en sterk stat med folkestyre, 5) endre massemediene, 6) skape et moderne samfunn i harmoni med naturens lover, 7) skape et sosialt sikkerhetsnett som gir statsborgere rettigheter og plikter, 8) innføring av allmenn verneplikt og 9) innføre en rettsstat hvor alle statsborgere er like for loven.

3.1 Prinsippprogrammer i Norge: *En diskurs?*

Forut for analysen har jeg gjennomført en pre-studie for å etablere tekstlige og retoriske trekk, ved jeg omtaler som en moderne politisk diskurs. I dette avsnittet skal disse funnene kort bli presentert. Arbeidet og analysen ble gjort fordi det var nødvendig for å sammenligne og bevise diskursen som Den nordiske motstandsbevegelsen tilpasser seg. Relevansen må også ses i sammenheng med den abduktive tilnærmingen. I møte med manifestet ble denne hypotesen om en moderne norsk politisk diskurs, dannet. Derfor var det nødvendig å først identifisere diskursen, med tekstlige og retoriske trekk. Likevel må denne delen ses på som en pre-studie, hvor målet er å sammenligne. Denne pre-studien tar kun for seg *seks prinsippprogrammer*, og for eksempel ikke andre politiske arenaer som blogger, twitter eller andre sosiale medier. Dermed må denne *moderne politiske diskursen* forstås som en diskurs, som blir identifisert gjennom disse seks prinsippprogrammene. Det vil kreve videre og mer omfattende undersøkelser, for å avgjøre om teorien om denne diskursen er representativ, utenfor sitt virkeområde – som er denne studien.

Prinsippprogrammene jeg har undersøkt fungerer som eksempler på det jeg omtaler som en *moderne norsk politisk diskurs*. Et prinsippprogram kan regnes som et overordnet program som drøfter verdiene og prinsippene som partiet består av. Med diskurs mener jeg normer, tankemønstre og begrepsbruk som sier noe om hvordan verden blir fortolket. Jeg undersøkte tre prinsippprogrammer fra Sosialistisk Venstreparti fra 1977, 1995 og 2011. Og tre fra Høyre sitt prinsippprogram fra 1980, 2000 og 2008. Analysen undersøkte *hva* som ligger i en moderne norsk politisk diskurs, ved å se på stilistiske trekk, normer, begrepsbruk, temaer og felles oppfatninger (*doxa*). Prinsippprogrammene var fra ulike tidsperioder, fordi det var relevant å undersøke det jeg omtaler som *moderne* – det er ikke mulig å identifisere, dersom man ikke undersøker en *utvikling over tid*. For å identifisere den moderne norske politiske diskursen, identifiserte jeg det McGee (1980) omtaler som ideografer. Ideografene ble benyttet fordi det var relevant å oppsummere en ideologisk holdning. Funksjonen til ideografene er å *forsterke* en ideologisk posisjon, noe som er relevant dersom man skal se på

en politisk diskurs. Ved å undersøke dette kunne jeg identifisere trekk, som jeg senere kunne sammenligne med Den nordiske motstandsbevegelsen.

I analyse av disse seks prinsippprogrammene identifiserte jeg et stilistisk trekk hvor man bevegde seg vekk fra en stil som kan oppfattes som krenkende, til noe mer *politisk korrekt*. De moderne politiske ideografene var preget av en stil med *slagord* og ord med mye mening som: frihet, utvikling, rettferdighet og muligheter. Tematisk viser det seg at det skjer et økt fokus på natur og miljø, velferdsstaten, og familie og samhold. Et annet trekk er særlig at ideologi kommer sterkest til uttrykk ved bruk av pronomenet «vi», som: «vi i Høyre». Den moderne politiske diskursen som dannes i prinsippprogrammene inneholder i stor grad forankrede verdier i samfunnet, som særlig fokuserer på familieliv, rettferdighet og frihet. Når diskursen viser at man kan *lage politikk* ved å spille på verdier som rettferdighet og frihet, betyr det også at *hvem som helst* kan gjøre det. Jeg lurer derfor på om det er mulig å pakke inn høyreekstreme ideologiske verdier i de samme verdiene som både SV og Høyre bruker, innenfor en moderne norsk politisk diskurs?

4.Retorisk analyse

Analysen tar utgangspunkt i Charlands tre ideologiske effekter. E-boken blir analysert retorisk, hvor det særlig er den konstitutive retorikken som utforskes. Analysen viser hva det vil si å bli konstituert som et «vi» i e-boken til Den nordiske motstandsbevegelsen. Et sentralt virkemiddel er bruken av narrativ, hvor verdier, kultur og tradisjoner kommer til uttrykk både om fortiden og fremtiden. Konstitueringen av et «vi» henger sammen med konstitueringen av en fiende. Jeg hevder at dette kollektive subjektet ikke ville eksistert uten denne fienden. Særlig tydelig blir det høyreekstremistiske trekket om konspirasjonsteorier, da narrativet i stor grad består av dette. Konstitueringen av Motstandsbevegelsen er en kontrast i seg selv, da de både konstituerer seg som ofre, men også som det jeg velger å omtale som en *reddende ridder*. Særlig kommer det til uttrykk en slags kampånd, som oppfordrer til å kjempe. Dette er en illustrasjon på friheten, som er rettet mot fremtiden. Alle disse temaene vil gjennomgå videre under. Analysen i helhet vil framstå som todelt. Den første delen vil bestå av Charlands ideologiske effekter, og vil være sentral for å avdekke en høyreekstrem virkelighet. Den andre delen av analysen vil i større grad diskutere *diskurs*, og hvilke konstituerte elementer som danner denne.

4.1 Hvordan konstitueres et «vi»?

Den første ideologiske effekten til Charland (1987) handler om konstitueringen av et kollektivt subjekt. Ifølge Charland eksisterer kun et folk innenfor en ideologi. Denne ideologien oppstår ved hjelp av fortellinger. Slike fortellinger om «folket» er virkningsfulle, fordi gjennom disse fortellingene oppstår det et folk, da de kan komme til uttrykk gjennom verdier, kultur og tradisjoner. Fortellingene trenger ikke nødvendigvis å peke tilbake i tid, det er også relevant hvordan Motstandsbevegelsen lager fortellinger om *framtiden*, for å danne dette fellesskapet.

Et tydelig semiotisk tegn i dannelsen av et felleskap er bruken av «vi» som pronomen. Gjennom denne bruken blir fellesskapet levende gjennom ytringen. Det interessante er *hvem* som blir konstituert i bruken av «vi», hvor jeg mener det er særlig to kollektive subjekter som blir dannet:

1. Vi nordiske

Det mest sentrale ved Motstandsbevegelsens ideologi er fokuset på overlevelse av den nordiske rase. Det første kollektive subjektet blir i første omgang konstituert ved å identifisere seg selv ved en *rase*. I politikk generelt vil det være normalt å identifisere seg med sin egen nasjon, sin hjemby eller tettsted. For eksempel vil de fleste som bor i Norge identifisere seg med å være *norske* eller være *en nordmann*. En som ikke er født i Norge, men som likevel bor i Norge vil kanskje identifisere seg med å være *russisk* og *norsk*, eller i hvert fall som en del av det *norske samfunnet*. Hos Motstandsbevegelsen blir man identifisert ved *rase*. Tradisjonelt sett er bruken av *rase* og skille av raser noe man kjenner igjen fra andre verdenskrig og generell rasisme:

«Vår rases overlevelse og frihet er det absolutt viktigste målet med Den nordiske motstandsbevegelsens politiske kamp» (S.5)

I eksempelet ovenfor blir subjektet identifisert som en del av en rase, ved bruken av determinativet «vår». Videre kommer det implisitt frem at denne rasen risikerer å ikke oppleve overlevelse og frihet. Implisitt blir det dannet en *ukjent fiende* som potensielt kan true *vår rase*. Burke (1969:22) skriver at identifisering skapes gjennom motsetninger. Vi definerer oss selv i motsetning til andre, dermed blir konstitueringen av det kollektive subjektet ekstra sterkt, i møte med en potensiell trussel.

Det kollektive subjektet som blir dannet, blir omtalt ved «vårt folk» eller «vår egen rase»:

«Motstandsbevegelsen vil føre en ansvarsfull innvandringspolitikk, som på ingen måte vil utgjøre en trussel for vårt folk» (s.9).

Forsterkningen av forståelsen *vår rase* kommer til uttrykk i utsagnet ovenfor, ved å konkretisere trusselen særlig ved innvandring. Det kommer også implisitt til uttrykk at innvandring allerede er en trussel for vårt folk. Det betyr at «Mohammed» som har hatt foreldre som har innvandret, men selv er født i Norge faller utenfor identifiseringen av dette kollektivet subjektet, da hans *rase* blir identifisert som trusselen. I eksempelet ovenfor bruker derimot Motstandsbevegelsen betegnelsen «*vårt folk*». Bruken av «vårt folk» forekommer oftere enn bruken av «vår rase» i manifestet til Motstandsbevegelsen. Særlig blir rasebetegnelsen brukt for å skape et slags skille: nemlig det å identifisere at det finnes *ulike raser*. I det ligger det implisitt at leseren må identifisere seg ved en rasebetegnelse – den nordiske rase. Først når denne rasebetegnelsen er godkjent og identifiserbar for leseren, vil leseren bli en del av «vårt folk». På den måten blir bruken av «vårt folk» en mer direkte henvendelse til en interpellert leser. Implisitt i betydningen av «vårt folk» ligger det ikke bare en raseforståelse, det ligger en forståelse om verden, kulturen og politikken som kommer til uttrykk i manifestet. Det viser seg blant annet ved:

«Vårt mål er ikke først å fremst å skape en helt ren nordisk rase, men snarere å bevare de nordiske folkene slik de er i dag, hvor den nordiske rasetyper er et dominerende innslag i det nordiske genbassenget» (s.7).

Eksemplet viser at konstitueringen i første omgang skjer med «vårt mål». Det skapes en slags verdi og tradisjon som innebærer å forstå verden i raser. Det innebærer at det kollektive subjektet «vi nordiske» blir identifisert ved den nordiske rase, og viktigheten av at rasen er ren og dominerende. Ved å bruke begrepet om rase spilles det også på frykt, og innvandring blir konstituert som en trussel. Det kollektive subjektet «vi nordiske» blir derfor i stor grad konstituert gjennom en ideologi som deler både verden og samfunnet inn i raser.

2. Vi i Motstandsbevegelsen

E-boken eller *manifestet* som Motstandsbevegelsen omtaler det som er utformet som et slags prinsippprogram, det vil si at det er skrevet av Motstandsbevegelsen og med deres stemme. I norske parti- og prinsippprogrammer man kan finne elementer som «vi i Høyre», «vi sosialister», «vi feminister». Det er altså ikke noe unormalt å konstituere selve *partiet* eller *organisasjonen*. «Vi» som i Motstandsbevegelsen, blir konstituert ved en selv-identifisering som nasjonal-sosialister. De blir konstituert ved å ville ta vare på sitt folk, være av nordisk

rase og ha gjennomskuet ulike trusler, og selv være truet. Dette kommer blant annet til uttrykk ved det Charland (1987) omtaler som *fortellinger*. Motstandsbevegelsen blir konstituert som en framtidig makt eller redning ved å skrive fortellinger om framtiden, for eksempel:

«Å ta tilbake makten fra denne eliten som styrer i dag, er noe som vil ta lang tid. Et viktig steg er derfor å informere og opplyse folket om hva det er som skjer. Dette arbeidet har Den nordiske motstandsbevegelsen allerede innledet. Dette vil naturligvis trappes opp og intensiveres med alle tilgjengelige midler, den dagen vi har makten» (s.11).

Charland (1987:143) hevder at ved å oppfordre til politisk, økonomisk eller sosial handling så vil subjektene bli orientert mot en framtidig handling. Hvis denne handlingen ikke blir utført, blir heller ikke subjekt-posisjonene bekreftet. Et tydelig trekk ved denne oppfordringen kommer til uttrykk ved at Motstandsbevegelsen skal kjempe for å komme seg til makten og redde den nordiske rasen. Ideologien og oppfordringen kommer indirekte til uttrykk ved bruk av ordet «kamp»:

«Den nordiske motstandsbevegelsen har som mål å føre kampen i samtlige land, for på den måten muliggjøre at en folkelig reisning skjer nogenlunde samtidig» (s.13).

Motstandsbevegelsen som et «vi» konstituerer seg selv som en framtidig helt. Kampen de skal utføre er å redde den nordiske rase. Dette innebærer at de som i første omgang identifiserer seg som den nordiske rase, vil i større grad bli tiltrukket av Motstandsbevegelsens «vi». Dermed skapes det et ønske om å være en del av dette «vi-et» som en framtidig helt. Dette henger sammen med at subjekt-posisjoner endrer seg. Louis Althusser (1971:85) forklarer at et publikum aldri eksisterer objektivt og adskilt fra en diskurs eller ideologi. Et publikum vil skapes retorisk igjen og igjen, via ny ulike diskurser som publikum inngår i. For å bli interpellert som en del av «vi» i Motstandsbevegelsen, hevder jeg at man først identifiserer seg med «vi nordiske», hvor ideologien i stor grad kjennetegnes av en raseforståelse. Motstandsbevegelsens konstituering av publikummet bygger på at subjektene allerede er konstituert med identiteten som «vi nordiske». Dette er bindeleddet mellom Motstandsbevegelsen og leserne, dermed blir det sentralt å spille på denne faktoren for å bygge et fellesskap.

4.2 Den store fienden

Charland (1987) er opptatt av hvordan publikum konstitueres, men jeg mener det er like sentralt å undersøke hvem som er motstanderen. Første delen av analysen viser hvordan det

blir konstituert et «vi nordiske» og «vi i Motstandsbevegelsen». Denne konstitueringen bygger i stor grad ut fra at det finnes en trussel og fiende. Uten denne trusselen og fienden ville muligens ikke Motstandsbevegelsen eksistert. Å identifisere denne trusselen og fienden er dermed helt sentral, da det vil peke på elementer som virker samlende på mottakeren. Burke (1961:193) mener at dannelsen av et fiendebilde er et viktig verktøy i propaganda, da det er med på å forene folket.

En trussel som Motstandsbevegelsen har et stort fokus på er det de omtaler som *masseinnvandringen*, som knyttes opp mot rase:

«Vår rases overlevelse og frihet er det absolutt viktigste målet med Den nordiske motstandsbevegelsens politiske kamp. Mot dette mål finnes det mange trusler, hvorav den mest alvorlige og akutte i dag er masseinnvandringen av rasefremmede mennesker til Norden» (s.5)

Det retoriske budskapet ovenfor spiller i stor grad på patos, da den nordiske *rase* ikke vil overleve og man vil miste sin frihet til fordel for masseinnvandring. På den andre siden er det noe fremmedgjørende og lite følelsesmessig over bruken av *rasefremmede mennesker*. En leser som ikke identifiserer seg med konstitueringen som nordisk og truet rase, vil ikke være like mottakelig for budskapet, da det tvert imot skaper lite patos. Ved motsatt tilfelle ville man heller skrevet «*barn og familier på flukt fra krig*», som det er grunn til å tro ville vært et mer appellerende budskap. Dermed faller sympatien på Motstandsbevegelsen, som konstituerer seg selv som et slags offer. Dette kommer til uttrykk ved flere anledninger ved å omtale masseinnvandring som «*et folkemord på Nordens befolkning*» (s.5) og «*folkemordsideologi*» (s.28). Motstandsbevegelsen inndeler ett «oss nordiske» og «de rasefremmede» / «masseinnvandrerne». De danner dermed en visjon som styrker Motstandsbevegelsens ideologi og deres fellesskap. Lite kan være mer samlende enn en trussel som vil *utslette* eller *myrde* deg og ditt folk. Slik patosfylt retorikk framstiller innvandrere som en slags dødelig pest som dreper. Det styrker dermed ideologien i den grad at man styrker troen på egen sak, som hovedsakelig er å beskytte det nordiske folk. Denne rasetenkningen blir en del av selve grunnlaget i ideologien til Motstandsbevegelsen. Retorisk kan man si at bruken av rase blir brukt på to ulike måter:

- 1) Å skape et fellesskap: «*Den nordiske motstandsbevegelsens stat er ikke klasseloyal, men raseloyal*» (s.17). Eksempelet viser hvordan fellesskapet dannes ved forståelsen av *lojalitet*.

2) Å definere en trussel: «*Snarest mulig påbegynne repatrieringen av de rasefremmede mennesker som befinner seg innenfor Nordens grenser*» (s.7). Dette eksempelet viser hvordan rasefremmede mennesker blir konstituert som en trussel, da disse ikke blir ønsket velkommen innenfor Nordens grenser.

På denne måten kan man si at selve konstitueringen av rase, i begge eksemplene ovenfor vil danne et fellesskap. Bruken av rase ved å definere det som en trussel, skaper motsetninger – dette vil danne et fellesskap. I tillegg vil det styrke en slags kampvilje mot det de skal bekjempe. Indirekte gir de også leserne ett slags valg; å redde den nordiske rase, eller å la de bli utryddet. I denne delen av manifestet er det ikke andre å identifisere seg med enn disse to. Konstitueringen av den nordiske leseren vil gi en slags logisk tilhørighet til Motstandsbevegelsen, da valget naturlig vil være å redde sitt folk.

Denne masseinnvandringen av rasefremmede mennesker blir omtalt av Motstandsbevegelsen som den største trusselen og fienden. En av årsakene til at denne masseinnvandringen har blitt en såpass stor trussel skyldes en annen fiende:

«At våre land skal være flerkulturelle og akseptere masseinnvandringen er avgjørelser tatt fullstendig uten folkelig støtte eller forankring. Omfattende lobbyvirksomhet, ofte maskert som debatt i folkefiendtlig og ofte jødisk-eid presse, har vært sterkt bidragsgivende til dette» (s.6).

Eksempelet viser det mest fremtredende trekket hos høyreekstremister; konspirasjonsteorier. I Motstandsbevegelsens tilfelle blir dette omtalt som en *global sionistisk elite* som både økonomisk og militært okkuperer store deler av verden. De hevder at denne sionistiske eliten har kontroll over verdens pengestrømmer, massemedia, underholdningsindustrien, academia, politiske partier, lobbygrupper og interesseorganisasjoner. Med sionist mener Motstandsbevegelsen en tilhenger av *sionismen*, som er en slags jødisk nasjonalisme som ønsker en egen stat i hjemlandet Israel. Bruken av konspirasjonsteori vises også ved:

«De globale sionistenes mål i dag, er ikke kun å fremme staten Israel, men også å arbeide for langsiktig ustabilitet i nasjoner som potensielt skulle kunne true deres maktstruktur [...] Samtlige globalistiske sionister arbeider derfor for flerkultur og masseinnvandring, men også for andre samfunns- og kulturopløsende idéstrømninger som liberalisme og norm- og moraloppløsende kulturmarxisme» (s.10).

Motstandsbevegelsen legger dermed skylden på jødene, eller rettere sagt den sionistiske eliten for trusselen *flerkultur og masseinnvandring*. De peker ikke på noen bevis, men hevder at det

jødiske folket ser på seg selv som et utvalgt folk med en særskilt rettighet til verdensdømme som kommer til uttrykk i Toraen. Det som gjør disse eksemplene til en konspirasjonsteori, er at det foregår en slags *motivspekulasjon*. Det innebærer at Motstandsbevegelsen skisserer opp at den sionistiske elite har et mål. I tillegg blir det skissert at *idéstrømningen* om *flerkultur* og *masseinnvandring* er noe jødene utelukkende arbeider for. Implisitt kommer det til uttrykk at flerkultur og masseinnvandring skyldes jødene, og at det er de som har påført dette til det nordiske samfunnet. Motstandsbevegelsen tillegger den sionistiske eliten en aktiv aktørrolle, som innebærer at de arbeider for *alt* som Motstandsbevegelsen selv er imot. Dermed blir den sionistiske eliten en stor trussel, og det kommer særlig til uttrykk gjennom konspirasjonsteorier. Denne delen av analysen viser dermed *syndebukken* bak den største trusselen for det nordiske folket, nemlig masseinnvandringen. Det innebærer at Motstandsbevegelsen får konstituert hvem det faktisk er man skal kjempe mot. På denne måten kan man si at *kampen* blir mer konkret. På den andre siden kan man hevde det motsatte, da det er hele «omverdenen» som er en trussel.

Videre er det flere *trusler* som kommer til uttrykk. Forskjellen fra e-boken til Motstandsbevegelsen og typiske norske parti- og prinsippprogrammer er at det ikke er elementer ved samfunnet de *vil* endre på, det er elementer som *må* endres på. Det finnes ingen annen utvei enn å fjerne disse elementene, da de framstår som en trussel. En av disse er medlemskapet i NATO, EØS og andre lignende «folkefiendtlige sammenslutninger». Motstandsbevegelsen uttrykker det på denne måten:

«Ettersom hensikten med disse (NATO, EØS, EU) er å få hele verden inn i sionistenes verdensordning, er det vår plikt å så fort som mulig bryte disse uhellige sammenslutningene» (s.12).

Igjen peker Motstandsbevegelsen på den sionistiske eliten som syndebukk. Jeg mener at Motstandsbevegelsen konstituerer seg selv som en slags *reddende ridder*, som anser det som sin *plikt* å bryte disse medlemskapene. Dermed skapes det ikke bare sympati ovenfor Motstandsbevegelsen, men også beundring for kampene de skal utføre for å redde folket. Videre peker Motstandsbevegelsen på dagens rådende banksystem som en «*innviklet måte å frarøve verdens nasjoner for ressurser til bankelitens interesser*» (s.14). De vil også avskaffe renten, da de omtaler det som renteslaveri, og ser på det som både umoralsk og usunt for folket, da det innebærer å ta fra de fattige og gi til de rike. Jeg hevder at det kollektive subjektet «vi i Motstandsbevegelsen» blir konstituert med det jeg omtaler som en *reddende ridder*. Dette er et funn jeg har begrepsliggjort, da det både implisitt og eksplisitt blir uttrykt et ønske om å fremstå som en *helt* og redde det nordiske folket. Det er dermed ikke noe

Motstandsbevegelsen selv omtaler seg som, men en begrepsliggjort observasjon gjort av meg gjennom analysen. I begrepet ligger betydningen og ønsket om å være helten som kommer ridende inn i krisen. Når disse truslene har tatt over og befolkningen trenger hjelp, kommer Motstandsbevegelsen inn som en reddende ridder. De kan med stolthet sitte på den hvite hesten, da de så denne trusselen komme og allerede sitter på løsninger, som de har uttrykt i sitt manifest.

I tillegg påpeker Motstandsbevegelsen at de er motstandere av det som har blitt forbundet med ordet demokrati: masseinnvandring, kulturmarxisme og antinasjonalisme:

«Begrepet demokrati befinner seg også i stadig forandring. Demokrati innehar i dag en betydning det absolutt ikke hadde for 100 eller 50 år siden. For eksempel hadde svært få mennesker, som levde for hundre år siden, gitt sin støtte til demokratiet dersom de visste det skulle innebære en masseinvasjon av innvandrere og de skulle bli en minoritet i sitt eget land. De hadde nok heller ikke støttet demokratiet dersom de visste at det i fremtiden skulle bli en «demokratisk rettighet» for seksuelt avvikende personer å avholde orgielignende festivaler på åpen gate»(s.18).

Derimot påpeker Motstandsbevegelsen at det er en misforståelse at de er imot demokratiet. De hevder at et slikt demokrati er destruktivt for folket, som lures til å tro de har medbestemmelsesrett og innflytelse gjennom stemmeretten. Igjen konstituerer Motstandsbevegelsen seg som en organisasjon som har *gjennomskuet* det som er feil i samfunnet. De påpeker videre at et slikt demokrati ikke er det beste for folket. Folket er den svakere parten i denne kampen, hvor de blir ofre og lurt av et demokrati som ikke er demokratisk. Demokratiet blir også knyttet til konspirasjonsteorien om den sionistiske elite:

«Vår innstilling til begrepet demokrati er problematisk. Dette først og fremst på grunn av at ordet demokrati har blitt synonymt med det nåværende dekadente og sionistkontrollerte systemet og alt hva dette står for. Demokrati blir på denne måten symbolet for alt vi vil bekjempe» (s.18).

Retorikken er igjen preget av en slags offerrolle, hvor løsningen er at man skal kjempe for å endre dette. De konstituerer en konkret trussel, nemlig demokratiet som blir kontrollert av sionistene. Igjen blir denne sionistiske eliten av jøder en konkret motstander som man må bekjempe. Ved å bruke ord som «bekjempe» og «kjempe» skaper man også assosiasjoner til noe som har gått tapt. Man vil vinne det tilbake, og for å gjøre det må man kjempe. Det kan også konstruere en slags tradisjonell *soldat*, *kriger* eller *viking-karakter* som skal beskytte samfunnet. Bruken av dette kan være med på å skape en viktig tilhørighet da «vi vil

bekjempe» skaper en slags ideologisk effekt, som viser at man står sammen i kampen.

Retorikken viser også hvordan det blir benyttet seg av kontraster:

«Det er også et faktum at disse mediamoguler, gjennom sine massive propandamaskinerier, indoktrinerer folket med blant annet flerkultur og andre subversive og folkefiendtlige idéstrømninger.

Alt for å gavne deres egne interesser. Deres makt må for all fremtid brytes, dersom vårt folk skal overleve» (s.23)

Ved å bruke negativt ladet ord som *propaganda*, *indoktrinerer* og *folkefiendtlig* bygger de opp en sterk kontrast mot siste delen av utdraget; en slø, folkefiendtlig og usunn media-makt mot det truede og utnyttede *folket*. Igjen skapes tilhørigheten med «vårt folk», som forsterker den ideologiske effekten om at man må kjempe sammen, da dette er en trussel for *oss alle*.

4.3 Oppsummering første del av analysen

Charland (1987:139) definerer den første ideologiske effekten som dannelsen av et kollektivt subjekt. Det unike med det kollektive subjektet er at det har mulighet til å forbigå individuelle skiller som klasse og kjønn. Særlig sentral i dannelsen av dette kollektive subjektet er fortellinger, fordi de kan virke samlende og «vekke» folket. Den viktigste funksjonen er at man kan samle en gruppe individer som om de var en helhet. Jeg har tidligere i analysen vist at det er særlig to konstituerte kollektive subjekter som har blitt dannet, det første er «vi i Motstandsbevegelsen» og det andre er «vi nordiske». Det sentrale i konstitueringen er identifiseringen av seg selv som nordisk rase, som er helt elementært. Det andre sentrale er ønsket om å være en *reddende ridder* og redde den nordiske rasen fra trusler som kan utrydde dem. Det tredje sentrale er at man må kjempe for å gjennomføre dette.

Båndet og fellesskapet som blir dannet hevder jeg blir sterkere ved konstitueringen av selve trusselen og fienden. Den største trusselen og fienden er masseinnvandringen, som vil utrydde den nordiske rase. Men det er først når Motstandsbevegelsen trekker inn den sionistiske eliten at fienden får et ansikt – de mektige jødene. Det er særlig her det blir brukt narrativer, ved å fortelle om denne eliten og hvordan de har prøvd å ta over verden. Konstitueringen av det kollektive subjektet blir dermed forsterket, da det blir belyst hva som skal bekjempes.

Retorikken spiller på at man må stå samlet, som kommer til uttrykk ved at

Motstandsbevegelsen forklarer at demokratiet ikke er demokratisk, og er noe som *vi* må bekjempe. Paradokset i bruket av narrativer er at det hele blir et slags narrativ, da det ikke legges bevis på bordet i form av for eksempel tall eller forskning. Et tydelig trekk ved høyreekstremismen er konspirasjonsteorier, som i dette tilfelle blir et annet og tydeligere

begrep for hva disse narrativene faktisk består av.

De ulike konstituerte elementene i første del av analysen kan oppsummeres gjennom

kjennetegn og eksempler på denne måten:

Det kollektive subjektet		Den store trusselen/fienden	
<i>Vi i motstandsbevegelsen</i>	<p><u>Kjennetegn:</u> Av nordisk opprinnelse, nasjonalsosialister, har identifisert trusler, skal redde den nordiske rasen.</p> <p><u>Eksempler:</u> «Vår innvandringsmotstand hviler først og fremst på rasepolitikk, ettersom vi ønsker å bevare vårt folk» (s.7).</p> <p>«Demokrati blir på denne måten symbolet for alt vi vil bekjempe» (s.18).</p>	<i>Masseinnvandring</i>	<p><u>Kjennetegn:</u> Den største trusselen mot nordisk rase, et folkemord, øker kriminalitet, består av fremmede raser.</p> <p><u>Eksempler:</u> «Masseinnvandringen er en stor belastning på vårt velferdssamfunn, den øker kriminaliteten [...] dette er i det store og hele bare små problemer sett i forhold til at vårt folk skulle opphøre å eksistere» (s.5).</p>
<i>Vi nordiske</i>	<p><u>Kjennetegn:</u> Er av nordisk rase, er utryddningstruet, vil være med å redde sitt folk.</p> <p><u>Eksempler:</u> «Masseinnvandringen er et gigantisk demografisk problem, og vil på sikt lede til at vi blir minoriteter i våre egne nasjoner» (s.6).</p> <p>«Med tanke på at våre nordiske nasjoner i dag fører en politikk som på sikt vil lede til folkets utryddelse [...]» (s.17).</p>	<i>Den sionistiske eliten</i>	<p><u>Kjennetegn:</u> Er mektige, er fiendtlig innstilt til Norden og dets folk, består av jøder, bedriver lobbyvirksomhet, er skjulte makthavere med sterk innflytelse.</p> <p><u>Eksempler:</u> «De globale sionistenes mål i dag, er ikke kun å fremme staten Israel, men også å arbeide for langsiktig ustabilitet i nasjoner [...]» (s.10).</p>
		<i>Det feilaktige demokratiet</i>	<p><u>Kjennetegn:</u> Består av masseinnvandring og antinasjonalisme, folket lures til å tro de har medbestemmelsesrett, er sionistkontrollert, består av seksuelt avvikende personer</p> <p><u>Eksempler:</u> «Å være såkalt demokrati i dag er således synonymt med bevisst eller ubevisst støtte den sionistiske eliten som i dag styrer Vesten og den folkemords politikk som disse fører» (s.18).</p>

4.4 Charlands andre og tredje ideologiske effekt

Jeg har tidligere i analysen vist hvordan Charlands første ideologiske effekt, dannelsen av det kollektive subjektet blir konstituert. I denne delen av analysen skal jeg undersøke både den andre og tredje ideologiske effekten. Den andre ideologiske effekten er hva Charland omtaler som bruken av et transhistorisk subjekt, for å knytte de levende med de døde. I eksempelet fra Quebec (Charland:1987), handlet det om at det ble fortalt fortellinger fra forfedre og kulturarv for å danne et fellesskap. I denne analysen av Motstandsbevegelsen blir det sentrale elementet en link til tidligere historie, og forfedre i form av det nordiske folkets kulturarv og biologiske arv.

Den tredje ideologiske effekten til Charland er innretningen mot framtiden (1987:140). Man kan si at det mangler en slutt på fortellingen, som blir skapt gjennom handling fra subjektene. Avslutningen på fortellingen for Motstandsbevegelsen er dannelsen av dette nye nasjonal-sosialistiske samfunnet. Jeg har allerede vist at leserne blir konstituert gjennom retorikken, med en oppfatning av at den nordiske rase er truet, og at ved å endre samfunnet slik som manifestet til Motstandsbevegelsen bygger opp til, vil den nordiske rasen bli reddet. Det er altså dette som er det endelige målet- som er motivasjonen for Motstandsbevegelsen.

4.4.1 Fortiden: det unike nordiske

I manifestet til Motstandsbevegelsen er det få klare historier som går på forfedre. Det nærmeste man kan komme fortellinger er egenskaper ved det nordiske folket som blir løftet frem. Det er en fastsatt tone som går igjen; "alt var bedre før", som særlig spiller på det *rene*, biologisk sett. Før vi møtte en globalisert verden, innvandring og den sionistiske eliten var den nordiske rasen og naturen ren. Fortellingene som dukker opp styrker i stor grad konstitueringen av det nordiske folk. Hva denne konstitueringen innebærer skal jeg gå inn på med eksempler fra manifestet.

Den største trusselen til Motstandsbevegelsen og det nordiske folket er masseinnvandringen, som truer den nordiske rase. Jeg har tidligere i analysen forklart hvordan det blir konstituert som en trussel. Et annet poeng ved denne trusselen, er at det er noe unikt som er verdt å redde. Det Motstandsbevegelsen frykter er at den unike gensammensetningen som det nordiske folket består av vil forsvinne. Den er nemlig så unik at rasen ikke kan blandes med andre raser. Dermed framstår den nordiske rasen som noe *rent*, som styrker konstitueringen av det kollektive subjektet som vil være en reddende ridder.

“De nordiske folkene har historisk levd adskilt og separert fra innblanding av fremmede folkeslag, og har derfor i all hovedsak bevart sin unike gensammensetning, kultur- og samfunnsbyggerånd.

Sammenlignet med andre folkeslag, er forskjellene åpenbare og stikker langt dypere enn de rent visuelle. Egenskaper som samarbeidsvilje, oppfinnsomhet, ordenssans, disiplin, troskap og altruisme har blitt skapt gjennom tusenvis av år med rasemessig separasjon og utvikling” (s.5).

Det er mye som kan trekkes ut ifra sitatet ovenfor. Det første som bemerker seg er at det spilles på en slags kulturarv, som innebærer at det nordiske folket historisk sett har vært uten innblanding fra andre raser. Altså har den nordiske rasen i det historiske blikket vært *rent*. Enhver nasjonalist vil være opptatt av egen kulturarv, da historien er en del av det konstituerende elementet som skaper det nordiske folk. På grunn av at det nordiske folket har vært uten innblanding, har det blitt skapt og bevart en helt unik gen-sammensetning. Det sies også noe unikt om kulturen og samfunnet i Norden. Om hvordan *folkeslaget* har unike egenskaper, som har utviklet denne kulturen. Det nordiske folket blir dermed konstituert som noe helt unikt. *Vi nordiske* er ikke som alle andre. Indirekte er det en rasistisk og overlegen konstituering av det nordiske folket. Ved å konstituere det nordiske folket som unike, sies det at andre folkeslag ikke er i nærheten av de nordiske. Det er også på grunn av denne isolasjonen at det nordiske folket ikke bare har bestått som unikt, men at samfunnet til det nordiske folket også er et vellykket samfunn. Altså blir regnestykket: en unik nordisk rase + isolasjon av andre fremmede folkeslag = et vellykket samfunn. De nordiske landene har over en årrekke vært noen av verdens beste land å bo i, og noe i stor grad et nordisk folk vil kjennetegne seg ved. Årsaken som blir tillagt er isolasjon fra andre, og det blir dermed konstituert som den korrekte oppskriften for *vi nordiske*.

Retorikken i utdraget tillegger også leseren en slags mening som er vanskelig å si imot; nemlig det at noe er “åpenbart”. Motstandsbevegelsen påpeker at de åpenbare forskjellene er mer enn hudfarge. På denne måten spiller de ikke det tradisjonelle rasismekortet. De mener at de åpenbare forskjellene ikke handler om hudfarge. Det «åpenbare» er dermed ikke argumentert for, men framstår som noe gitt. Det framstår som en sterk ideologisk mekanisme – at diskursen bærer innhold som for en leser framstår som naturlig. I stedet for å komme med argumenter, spiller Motstandsbevegelsen på svært gode og positive egenskaper som en gjerne vil identifisere seg ved, det å være: samarbeidsvillig, oppfinnsom, disiplinert, ha ordenssans, troskap og altruisme. De konstituerer dermed det historiske nordiske folket ved disse egenskapene. Det spilles her på forfedrene som har skapt og utviklet disse egenskapene over

tusenvis av år. Haken er at disse har blitt vellykket skapt på grunn av at forfedrene har isolert seg fra andre folkeslag. Ved å konstituere et slikt narrativ fra fortiden, blir det indirekte fortalt at disse egenskapene vil forsvinne dersom rasene blir blandet. Konstitueringen av de nordiske leserne må dermed anerkjenne at det var bedre før i tiden, og på grunn av dette er det nordiske samfunnet fortsatt vellykket. Ikke minst må de forsøke å leve dette på ny – som dermed blir Charlands tredje ideologiske effekt.

Dette kommer også tydelig frem ved et annet sentralt bruk av narrativ, hvor den nordiske rase og kulturarven igjen blir konstituert som noe unikt:

«Forskning, innovasjoner, kunst og høytstående kulturelle verk er noe som historisk sett virkelig har utmerket den nordiske rasen, sammenlignet med andre folkeslag og raser. Uten vårt eget og andre vestlige folks landevinninger og genialitet innen disse områdene, hadde menneskehetens historie og utvikling sett betraktelig annerledes ut. Denne skaperkraften må staten ta vare på og oppmuntre til også i fremtiden» (s.33).

I utsagnet ovenfor er retorikken preget av patos i form av en slags patriotisme, og stolthet til hva det nordiske folket historisk sett har oppnådd. Historisk sett har den nordiske rasen vært unik i form av forskning, innovasjoner og kunst. Ikke bare er dette unikt for den nordiske rase, men det har også utmerket rasen fra andre raser. Ved å sammenligne disse bragdene med andre folkeslag og raser viser det hvorfor *vi nordiske* må være stolte av å være så unike. Igjen blir det nordiske samfunnet konstituert som vellykket, takket være de nordiske forfedrene. Menneskehetens historie og utvikling blir også konstituert som vellykket, på grunn av disse bragdene av det nordiske folk. Dette er med på å styrke konstitueringen av «vi nordiske» som en slags *reddende ridder*, da narrativet fremhever at uten det nordiske folk ville verden sett annerledes ut. Dermed må det konstituerte *vi nordiske* fortsette med denne skaperkraften, slik at menneskehetens utvikling fortsetter å utvikle seg. Regnestykket blir dermed: den unike nordiske rase + skaperkraft = utvikling for menneskeheten.

4.4.2 Framtiden: det nye Norden

Den tredje ideologiske effekten til Charland (1987:140) er illusjonen av friheten til de kollektive subjektene rettet mot deres fremtid. Den tredje effekten handler om slutten på historien som mangler. Slutten må skapes gjennom handling fra det kollektive subjektet. Denne effekten knyttes til dannelsen av det nye samfunnet og kampen for å havne der. Det sentrale er at retorikken motiverer til å kjempe for det nordiske folk, og rasens overlevelse. I stor grad blir retorikken formidlet som et enten-eller. Enten overlever den unike nordiske

rasen, eller så forsvinner den. Det er de to alternativene. Den første og andre effekten til Charland fungerer som en slags oppfordring til den tredje effekten; retorikken romantiserer det nordiske folket, og krisemaksimerer truslene til det mest ekstreme – død og utryddelse. Retorikken i første og andre ideologiske effekt er dermed sentral, for det er kun dersom konstitueringen i de to første effektene er suksessfull, at man vil handle for å avslutte fortellingen. Som tidligere nevnt er høyreekstremismen preget av konspirasjonsteorier, som igjen kjennetegnes av lite fakta og informasjon. Dette er et gjennomgående trekk i retorikken til Motstandsbevegelsen. Jeg mener dette er sentralt i den tredje ideologiske effekten, da selve *kampen* ikke blir konkretisert. Gjennom manifestet blir kampen konstituert som noe helt nødvendig, den skal gjennomføres ved at «vi skal kjempe». Målet med kampen er i all hovedsak å få makt for å danne den nye nasjonalsosialistiske staten. Som et politisk parti er målet å endre det politiske samfunnet, og samfunnet i sin helhet. Så hva ligger i betydningen å *kjempe* for Motstandsbevegelsen? Manifestet er bygd opp gjennom ni punkter, disse kapitlene eller punktene blir avsluttet med «vi i Motstandsbevegelsen vil», med punkter på hva de ønsker å oppnå politisk i det nye nordiske samfunnet. Konstitueringen av det å *kjempe* blir forsterket gjennom disse punktene, da det konkretiserer hva det skal kjempes for, og hva det skal kjempes mot. For eksempel:

«Sørge for at et angrep mot det nye Norden umiddelbart skal gi skjebnesvangre konsekvenser for fienden» (s.11)

«Sikre at det forente Norden skal kunne hevde seg militært, økonomisk og kulturelt» (s.13).

«Oppheve alle rasisme- og diskrimineringslover» (s.22).

«Sanere nordisk media. Journalister og andre som har bidratt til å spre folkefiendtlig propaganda skal utestenges fra sitt arbeide og nøye granskes [...]» (s.23).

«Med kraft bekjempe ulovlig kommersiell utnyttelse av naturen» (s.28).

«Kriminalisere homolobbyen og annen folkefiendtlig propaganda som aktivt motarbeider og forsøker å bekjempe den naturlige ordningen» (s.37).

Det finnes derimot ingen konkrete utsagn om hva det å *kjempe* innebærer. Likevel preges retorikken gjennomgående av å være av ekstrem karakter, for eksempel ved: «Med kraft bekjempe...» (s.28). Punktene om framtiden som Motstandsbevegelsen løfter frem er av et ekstremt kaliber, da det handler om å endre dagens demokrati, fjerne lobbyvirksomhet som homofili, genteste mennesker og «renske» opp hos rasene i Norden. Ideologien som kommer

til uttrykk gjennom bruken av «å kjempe» skaper dette inntrykket om at det innbyr til noe ekstremt. Ved flere anledninger skriver Motstandsbevegelsen blant annet om viktigheten av å ha et kraftig og militært apparat tilgjengelig:

«Vi må altså med all tydelighet vise en overbefolket verden, og delvis fiendtlig omverden, at et forent Norden med full kraft er forberedt på å med alle tilgjengelige midler forsvare sine grenser» (s.40).

Utsagnet viser retorikk som er preget av en militær tone, blant annet med uttrykkene: «å vise verden» og «med full kraft». Dermed er det grunn til å antyde at en leser som blir vellykket interpellert med en konstituering, vil se på det å *kjempe* som noe ekstremt.

Motstandsbevegelsen lar dermed døren være åpen for ulik tolkning av hvordan man skal nå målet. Uten å oppfordre direkte til ekstreme metoder, er undertonen i retorikken gjennom hele manifestet ekstrem. En interpellert leser vil dermed føle et «kall» for å redde det nordiske folket, og står dermed fritt til å finne egne metoder for å gjøre det. Dette «kallet» blir et indre rop som styrkes gjennom identifiseringen av *vi nordiske* eller *vi i Motstandsbevegelsen*, som gjennom retorikken vil føre til handling. En vellykket konstituering vil dermed føre til et ønske hos subjektet om å delta i kampen, for å sikre den nordiske rases overlevelse, og sørge for å ødelegge truslene.

5. Analyse: det motsatte av ekstreme

Jeg har i de tidligere kapitlene vist at retorikken i e-boken til Motstandsbevegelsen kan sies å være ekstrem, i lys av det politiske klimaet vi har i dagens Norge. Det er heller ingen hemmelighet at de må ses på som høyreekstremisme, til tross for at de kaller seg selv nasjonalsosialister. I Norge er rammevilkårene for politisk retorikk først og fremst Grunnloven og maktfordelingsprinsippet (Berge:2014:23), dette er vilkår som Motstandsbevegelsen gjennom sitt manifest forsøker å avskaffe. Med ekstremt mener jeg den høyreekstreme virkeligheten som kommer til uttrykk. Den må ses på som ekstrem, i lys av hva som er viktige trekk i politikken i Norge. Motstandsbevegelsen beveger seg utenfor normene og rammene som finnes innenfor den politiske institusjonen som Norge består av. Likevel, jeg mener det viser seg at e-boken også har trekk som er det motsatte av ekstreme – som da beveger seg innenfor normene og rammene som politikk i Norge består av.

I denne andre delen av analysen utforsker jeg stilistiske trekk, tankemønstre og oppfatninger som ligner på moderne parti- og prinsippprogrammer i Norge. Dette har jeg omtalt som en *moderne norsk politisk diskurs*, med utgangspunkt i prinsippprogrammer fra Høyre og SV. Jeg hevder at Motstandsbevegelsen sin ideologi blir *pakket inn*, gjennom det jeg omtaler som

aksepterte ytringer. Det innebærer at de gjennomgående tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs, ved å tilpasse seg trekk som diskursen består av. Hvorfor dette er kritisk blir relevant med tanke på kritisk literacy, som jeg skal komme tilbake til senere i studiet. Først skal jeg gjennom ulike temaer, undersøke hva som gjør e-boken til Motstandsbevegelsen til det *motsatte av ekstrem*. Jeg mener at denne evnen til å *pakke inn* ideologi og tilpasse seg, er det partikulære ved Motstandsbevegelsen som en høyreekstrem organisasjon. I tillegg viser det et retorisk aspekt av høyreekstrem ideologi – da dette viser hvordan *ekstrem ideologi* i seg selv, ikke utelukkende består av nettopp det. Det viser at den retoriske påvirkningen ikke nødvendigvis bare består av høyreekstrem, eller *nasjonalsosialistisk* ideologi.

5.1 Aksepterte ytringer

I møte med e-boken til Motstandsbevegelsen, eller *manifestet* dannet jeg en hypotese om at de tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs. Med diskurs mener jeg normer, tankemønstre og begrepsbruk som sier noe om hvordan verden blir fortolket. En moderne norsk politisk diskurs er for Motstandsbevegelsen høyreekstremer-tanker som blir pakket inn i moderne og verdsette holdninger, knyttet til for eksempel familieliv og miljø. Det er interessant hvordan manifestet består av både ekstreme tanker, men også aksepterte holdninger i samfunnet. Særlig tror jeg det har en innvirkning på hvordan man skal lese kritisk, som jeg kommer tilbake til senere i oppgaven.

Med aksepterte ytringer mener jeg i denne konteksten ytringer som det stor grunn til å tro allerede er akseptert i samfunnet. En god pekepinn på om en ytring er akseptert eller ikke, er dersom ytringen kunne vært ytret av noen andre, og i et annet medium. Disse ytringene bygger ut fra at politisk retorikk er situert (Berge:2014:13), sentrale rammevilkår er derfor grunnloven og maktfordelingsprinsippet. Det kan for eksempel være en ytring som det er grunn til å tro kunne vært produsert for parti- og prinsippprogrammer i andre partier i Norge. Spørsmålet er også om disse aksepterte ytringene påvirker det ekstreme på noen måte. Hvilken vei *virker* ytringen? Blir det ekstreme mindre ekstremt? Eller blir det aksepterte mer ekstremt?

«Ressursene vi har tilgjengelige på vårt geografiske område, skal forvaltes vel. I forhold til vår befolkning er vi rike på ressurser i Norden, men vi skal aldri belaste naturen mer enn den klarer»

(s.13)

Utsagnet ovenfor mener jeg er et eksempel på en akseptert ytring. At ytringen er akseptert betyr ikke at alle i samfunnet vil være enige i ytringen, det betyr at det finnes rom for at den

blir ytret – og akseptert. Denne bevarelsen og fokuset på naturen som Motstandsbevegelsen viser ovenfor, er noe som er svært viktig i dagens samfunn og politiske klima. Alle de store og anerkjente politiske partiene i Norge, har forvaltning av klima og miljø som punkter i sitt program. Det er dermed stor grunn til å tro at en leser vil akseptere denne ytringen. Det interessante er ikke at ytringen blir akseptert – det interessante er *hvem* som gjør det. Jeg har tidlig i analysen vist hvordan det blir konstituert et «vi nordiske» og et «vi i Motstandsbevegelsen». Jeg mener at en ytring som den ovenfor kan være uavhengig av det allerede konstituerte kollektive subjektet. En trenger ikke identifisere seg som verken nordisk, som en del av Motstandsbevegelsen, eller en ideologi for å akseptere ytringen.

Et tydelig eksempel på hvordan Motstandsbevegelsen tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs kommer fram i dette utsagnet:

«Ansvarsposisjoner skal tildeles etter kompetanse og statens mål vil først og fremst være å sikre folkets overlevelse og arbeide for dets utvikling og velferd» (s.16).

Jeg vil hevde at ytringen ovenfor ville vært enkel å akseptere i det norske samfunnet, dersom ordet «overlevelse» ikke var tilstede. Jeg mener utsagnet også viser hvordan Motstandsbevegelsen tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs. Ved å fjerne ordet *overlevelse* viser det hvor enkelt en ytring kan gå fra akseptert, til noe mer ekstremt. De knytter en ekstrem ideologi til verdier som det norske demokratiet, et vellykket velferdssamfunn og rettferdighet. Det innebærer at det er vanskeligere å oppfatte den ekstreme ideologien, og lettere å akseptere den.

5.2 Stilistiske trekk, innholdsmomenter og oppfatninger

I tidligere analyse av seks prinsippprogram fra SV og Høyre fra 1977 til 2011 fant jeg at et stilistisk trekk var mer fokus på enkeltindividet og dets frihet. Det kom til uttrykk ved bruk av ord som: rettferdighet, utvikling og frihet. Dette blir forsterket ved innholdsmomenter som spiller på forankrede verdier i samfunnet vårt:

«Vi må bekjempe klasseforskjellene ved å redusere inntektsforskjeller, stoppe sosial dumping, satse systematisk på utdanning og utvikle velferden videre» (SV, 2011 s.4)

«Velferden og det sosiale sikkerhetsnettet skal aldri være et spørsmål om klasse, men skal gjelde for hele folket, uavhengig av inntekt. Et stort budsjett skal også avsettes for at idrett, helse, pleie og omsorg skal kunne holde høyest mulig standard» (Motstandsbevegelsen s.31)

Det første sitatet ovenfor er hentet fra prinsippprogrammet til SV fra 2011, det andre er fra Motstandsbevegelsens manifest. Eksempelet viser hvordan de samme verdiene kommer til uttrykk med fokus på velferd, classeskiller, utdanning og idrett. Både SV og Motstandsbevegelsen uttrykker at det finnes store klasseforskjeller i samfunnet, og at man må utvikle velferden videre. Det er derved grunn til å hevde at eksempelet ovenfor viser hvordan den politiske oppfatningen og innholdsmomentene er like – at partene står på samme side og er enige. Å anvende seg av retorikk som forsterker forankrede verdier i samfunnet vårt som velferd og rettferdighet, er dermed et stilistisk trekk hos begge. Et annet trekk er fokuset på enkeltindividet og dets krav på *beskyttelse*, og at det er staten sitt ansvar. En kan derimot si at et stilistisk skille er at SV i større grad bruker politiske betegnelser som: inntektsforskjeller, sosial dumping, satse systematisk og utvikle. Motstandsbevegelsen bruker flere ord på samme innhold og bruker et mer hverdagslig språk med ord og uttrykk som: klasse, hele folket, inntekt, budsjett, helse, omsorg og standard. Eksempelet fra SV bærer dermed et stilistisk trekk ved å være mer politisk, fordi de henvender seg mot det politiske bildet. Derimot kan man si at Motstandsbevegelsen i større grad henvender seg mot leseren ved å si at det skal «gjelde for hele folket».

Et annet stilistisk trekk fra prinsippprogrammene til Høyre og SV er en økt bruk av positive og meningsbærende ord som: frihet, utvikling, rettferdighet og muligheter. For eksempel bruker Motstandsbevegelsen ordet *frihet* 25 ganger i sitt manifest, og Høyre (2008) bruker *frihet* 26 ganger. I ordboka knyttes ordet frihet til både demokrati, suverenitet og selvstyre. Det blir betegnet som «rett, mulighet til noe (uten tvang)». Likevel blir et slikt positivt og meningsbærende ord brukt på svært ulike måter, som eksempelet nedenfor viser:

«Hver enkelt skal ha størst mulig frihet til, og ansvar for å forme sitt eget liv og sin egen fremtid basert på respekt for andre og for fellesskapet» (Høyre:2011:4)

«Vår rases overlevelse og frihet er det absolutt viktigste målet med Den nordiske motstandsbevegelsens politiske kamp» (Motstandsbevegelsen s.5).

I eksempelet til Høyre blir frihet assosiert med selvstendighet i samfunnet, muligheter og respekt for fellesskapet. Hos Motstandsbevegelsen blir frihet assosiert med det å være foruten trusselen om utryddelse, altså å være fri fra masseinnvandring og den sionistiske elite. Med andre ord blir det hos Høyre betegnet som en frihet til å gjøre noe. Hos Motstandsbevegelsen blir det assosiert med det å få frihet vekk fra noe. Dermed tillegges det meningsfulle ordet *frihet* to ganske ulike betydninger, samtidig som det representerer det samme: det motsatte av

å være kontrollert. Et annet stilistisk trekk er hvordan Motstandsbevegelsen omtaler organisasjonen sin i tredje person, og omtaler det som: «Den nordiske motstandsbevegelsens politiske kamp». Innholdsmomentet i eksempelet handler i stor grad om *kampen* mot en fiende, da det blir omtalt som en politisk kamp. Et stilistisk trekk er dermed at det framstår som noe mer ekstremt, da retorikken er preget av en slags militær undertone.

5.3 En moderne norsk politisk diskurs

Innenfor sjangerteori og retorisk tradisjon er et viktig trekk at noe kan gjentas (Miller:2001:25). For et prinsippprogram innebærer det at partiet fornyer løfter og ideer, for å gi en oversikt over egen politikk. Det blir en arena for å posisjonere og markere egen politikk. På retorisk språk kan man si at det påtrengende problemet blir å gi velgerne en oversikt over partiets politikk. E-boken til Motstandsbevegelsen er i stor grad formet på samme måte, hvor det påtrengende problemet er å gi leseren oversikt over egen politikk og forhåpentligvis påvirke.

Jeg har ovenfor vist hvordan stilistiske trekk hos Motstandsbevegelsen i stor grad er lik både Høyre og SV. Dette er et trekk som kjennetegner den moderne norske politiske diskursen, med språk og ord som er meningsbærende. Jeg skal videre vise hvordan dette viser seg med politiske temaer hos Motstandsbevegelsen, og hvordan dette kan knyttes til ideologi og den moderne norske politiske diskursen.

I min undersøkelse av prinsippprogrammene til SV og Høyre, fant jeg ut at sentrale politiske temaer som var gjennomgående over tid var velferdspolitikken og fellesskapet i samfunnet. En utvikling viste at det ble mer fokus på mangfold og frihet, familieliv, fokus på miljøet og hvordan vi skal forvalte det. E-boken til Motstandsbevegelsen skiller seg ut på mange måter, jeg vil særlig hevde at de tre første kapitlene bryter med den moderne norske politiske diskursen. De tre første kapitlene består av masseinnvandring, den sionistiske eliten og kritikk av organisasjoner som EU og NATO. Det er i disse tre kapitlene at den høyreekstreme ideologien og kjennetegn som konspirasjonsteorier kommer tydeligst frem. Tematisk kan man si at det er store kontraster i e-boken. To hele kapitler er viet til familieliv og miljø. I Høyre sitt prinsippprogram fra 2008 er det viet en egen del til familieliv med overskriften: “Fellesskap som gir trygghet”, hos Motstandsbevegelsen heter punktet “familiepolitikk”. Blant annet skriver Motstandsbevegelsen:

“Den tradisjonelle familien skal opphøyes, i både ord og handling, som det ideelle og naturlige, og selve bærebjelken i et sunt og friskt samfunn” (s.36)

Her kommer ideologien til uttrykk gjennom å spille på en tradisjonell familie struktur. Det blir konstituert som det ideelle og naturlige, som er noe av det viktigste samfunnet vårt består av. Et lignende utsagn kan man finne hos Høyre fra 2008:

“Familien har en særstilling som samfunnets viktigste byggestein. Ekteskapet bygger på to menneskers vilje til gjensidig forpliktelse, og må derfor beholde sin juridiske særstilling i en felles ekteskapslov” (Høyre, s.7)

Her skriver også Høyre at familien er samfunnets viktigste byggestein. Å anse familie som en viktig del av samfunnet inngår dermed i diskursen. Motstandsbevegelsen er også innenfor denne diskursen, da de omtaler familien som en «bærebjelke». Dette viser hvordan Motstandsbevegelsen tilpasser seg diskursen, og hvordan de mener det samme som Høyre. Disse likhetene må likevel ikke forveksles med at Høyre og Motstandsbevegelsen har samme innhold eller ideologi under disse temaene. Poenget er at Motstandsbevegelsen tilpasser seg en diskurs for å fremme sin ideologi. Ved å komme med eksemplene ovenfor er min hensikt å vise hva den moderne norske politiske diskursen inneholder, og hvordan Motstandsbevegelsen tilpasser seg den.

Dette kommer også til uttrykk tematisk gjennom fokus på miljøet:

“Den nordiske motstandsbevegelsen vil øke beskyttelsen av utrydningstruede arter som på grunn av menneskelig påvirkning reduseres i antall hver eneste dag” (s.26)

Eksempelet ovenfor er nok et eksempel på hvordan Motstandsbevegelsen tilpasser seg den moderne norske politiske diskursen, gjennom tematikk og aksepterte verdier i det norske samfunnet. Et lignende utsagn kan man finne i SV sitt prinsippprogram fra 2011:

“Norge har et rikt og særegent naturmangfold som vi har et internasjonalt ansvar for å ta vare på. SV vil sikre at truede arter og naturtyper gis vern eller tilstrekkelig beskyttelse” (SV,2011, s.11).

Det viser hvordan Motstandsbevegelsen tilpasser seg slike verdier for å fremme og pakke inn sin egen ideologi. Eksempelet viser blant annet hvordan det blir gjort stilistisk ved å tilpasse seg sjangernormer, og kle det i en moderne politisk stil. Ved å benytte seg av slik retorikk kan man hevde at ideologien muligens blir vanskelig å kjenne igjen for en leser. Ved første øyekast er det få ideologiske skiller i utsagnene, de er i stor grad like og består av de samme verdiene. Gjennom å tilpasse seg denne moderne norske politiske diskursen, blir både

ideologien og retorikken en slags ulv i fåreklær. Hvilke utfordringer det har, skal jeg komme tilbake til senere i oppgaven.

5.4 Oppsummering analyse

Første del av analysen har blitt gjort med utgangspunkt i Charlands (1987) teori om de tre ideologiske effekter. Den første ideologiske effekten viser dannelsen av et kollektiv subjekt, hvor det sentrale er fortellinger da det virker samlende på folket. Særlig var det to konstituerte kollektive subjekter som ble dannet: «vi i motstandsbevegelsen» og «vi nordiske», hvor det sentrale var identifisering seg selv som nordisk rase og ønsket om å være en *reddende ridder*. Båndet og fellesskapet som ble dannet hevder jeg ble styrket ved konstitueringen av en trussel og fiende: masseinnvandringen, den sionistiske eliten og det feilaktige demokratiet. Den andre ideologiske effekten er det Charland omtaler som bruken av et transhistorisk subjekt for å knytte de levende med de døde. Ved å fortelle fortellinger fra forfedre kan man danne et fellesskap. Særlig ble det sentrale elementet en link til nordisk historie og forfedre i form av nordisk kultur- og biologisk arv. Der ble den nordiske rasen konstituert som noe unikt og *rent*, som ikke hadde vært innblandet med andre raser. Suksessoppskriften til det vellykkede nordiske samfunnet var også isolasjonen fra andre raser, som førte med seg de nordiske verdiene. Den tredje ideologiske effekten til Charland er illusjonen av friheten til de kollektive subjektene rettet mot deres fremtid (1987:140). Det blir knyttet til slutten på historien som mangler, som må skapes gjennom handling fra det kollektive subjektet. Handlingen handler om dannelsen av det nye samfunnet og kampen for å havne der. Retorikken i første og andre ideologiske effekt er sentral, for det er kun dersom konstitueringen i de to første effektene er suksessfull, at man vil handle for å avslutte fortellingen. Retorikken er i stor grad preget av en militær undertone som fører til at det å kjempe kan assosieres med noe ekstremt. Motstandsbevegelsen lar døren være åpen for tolkning, for hvordan man vil bekjempe truslene og fullføre historien. I analysen har jeg også vist hvordan retorikken er preget av å være det motsatte av ekstrem. Dette har jeg knyttet til moderne parti- og prinsippprogrammer, og det jeg omtaler som en *moderne norsk politisk diskurs*. Gjennom å fremme sin ideologi gjennom aksepterte ytringer, gjør Motstandsbevegelsen ytringene enkle å akseptere. Det gjør det vanskeligere å oppfatte den ekstreme ideologien, og lettere å akseptere den. Det betyr at en ekstrem ytring framstår som *mindre ekstrem* og akseptert. Stilistiske trekk i en moderne norsk politisk diskurs i parti- og prinsippprogrammer er å spille på forankrede verdier, enkeltindividet og dets frihet, og meningsbærende ord. Med eksempler har jeg vist hvordan Motstandsbevegelsen gjør det

samme, og tilpasser seg denne moderne norske politiske diskursen. Dette kommer også til uttrykk tematisk, hvor høyreekstrem ideologi blir pakket inn særlig gjennom temaer som familieliv og miljø. I stor grad kan man si at ideologien til Motstandsbevegelsen blir en slags ulv i fåreklær, og jeg har stilt spørsmål ved konsekvensene av dette. En sentral konsekvens er hva det har å si for kritisk lesing, som jeg skal undersøke videre i studien.

6. Funn og svar på problemstilling

I denne delen søker jeg etter å besvare problemstillingen på studien: «*Hvordan framstiller Den nordiske motstandsbevegelsen en høyreekstrem virkelighet gjennom sin e-bok: «Vår Vei, ny politikk for en ny tid», og hvordan tilpasser de sin ideologi til en moderne norsk politisk diskurs?»*. Da problemstillingen består av to forskningsspørsmål vil jeg besvare de i to ulike deler, med analysen som det sentrale redskapet.

6.1 Første forskningsspørsmål: *Hvordan framstiller Den nordiske motstandsbevegelsen en høyreekstrem virkelighet gjennom sin e-bok?*

Ifølge Burke (1961:202) brukte Hitler fire verktøy for å sørge for at fiendebilde ikke ble splittet, som Burke omtaler som *fellesskapsapparatet*. Det første verktøy var at Hitler brukte retorikk som plasserte den ariske rasen over alle andre. Det andre var å skape et sinne mot en fiende. Det tredje var å skape et felles mål. Det fjerde verktøyet gikk ut på å bruke retorikken *kommersielt*, som gikk ut på å overbevise andre om at jødisk finans var farlig (Burke:1961:204). Denne analysen av Hitlers retorikk mener jeg er overførbar til Den nordiske motstandsbevegelsen og forståelsen av deres virkelighet. Dette viser hvordan et fellesskap blir dannet, og dermed hovedtrekkene av ideologien. Det første verktøyet hos Hitler er også sentralt hos Motstandsbevegelsen – de løfter opp den ariske og rene rasen, særlig i møte med trusselen masseinnvandring. Ved det andre verktøyet skaper de et sinne mot flere fiender: masseinnvandringen, det feilaktige demokratiet og den sionistiske eliten (jødene). Det tredje verktøyet med å skape et felles mål, er målet om *det nye Norden* og et nytt samfunn. Det fjerde verktøyet innebærer på samme måte å overbevise om at den sionistiske eliten er skjulte makthavere i det nordiske samfunnet, og at masseinnvandring er farlig.

Denne høyreekstremer virkeligheten blir også synliggjort ved den impliserte leseren som Edwin Black (1970) omtaler som the second persona. Den impliserte leseren er ikke en ekte

leser, men en fiktiv leser som blir konstruert i teksten. Black hevder at denne leseren kan knyttes til en ideologi (1970:334). Ideologien skaper et forhold mellom den impliserte leseren og den faktiske. Black begrunner dette med at en faktisk leser vil søke etter tegn på hvordan man skal oppfatte verden, når det ikke uttrykkes direkte. Derfor blir ideologien et slags verktøy som kritikeren av the second persona kan benytte seg av, for dermed å finne ut hva retorikeren vil at sitt ekte publikum skal være (1970:335). Ved å undersøke the second persona, får man dermed et innblikk i ideologien, som blir et *doxa* som fellesskapet er enige om – derav en virkelighet. Det sentrale er spørsmålet om hvilket verdenssyn som kommer til uttrykk, gjennom den impliserte leseren i e-boken til Motstandsbevegelsen? Jeg mener dette blir besvart gjennom analysen av Charlands tre ideologiske effekter. Analysen viste blant annet at det sentrale i ideologien er identifiseringen av den nordiske rase som både overlegen og truet. Den impliserte leseren knyttes dermed til denne ideologien, hvor store deler av verden og særlig masseinnvandringen truer den nordiske rase. Den impliserte leseren identifiserer seg ikke bare med å være av nordisk rase, men også som å være en truet rase. Samfunnet er på mange måter korrupt, og den sionistiske eliten (jødene) driver usynlig og farlig lobbyvirksomhet. Den impliserte leseren identifiserer ikke bare det nordiske samfunnet som vellykket, men ser på det som overlegent, takket være isolering av egen rase. Den impliserte leseren har et polariserende syn på verden, hvor den nordiske rase er overlegen og vellykket, og resten av verden er en trussel. Jeg mener framstillingen av hvordan den høyreekstreme virkeligheten kommer til uttrykk kan oppsummeres gjennom the second persona i disse punktene, gjennom ideologi og identitet som de blir overbevist til å ha:

- Den impliserte leseren er ikke bare nordisk, men også utrydningstruet, unik og ren.

-Den impliserte leseren vil ha et demokrati, men har ikke tillitt til dagens.

-Den impliserte leseren anser det nordiske samfunnet som vellykket, grunnet biologisk sammensetning.

-Den impliserte leseren anser masseinnvandring og den sionistiske eliten som en årsak til at den nordiske rase ikke vil overleve.

-Den impliserte leseren anerkjenner ikke bare det ideologiske og politiske budskapet, men ønsker selv å kjempe.

Charland (1987) hevder at et interpellert subjekt blir en deltaker i den diskursen som tiltaler h*n. Denne interpellasjonen innebærer at individet blir dratt inn i en ny verden, med en ny identitet og blir en «persona» (Charland:1987:138). En suksessfull interpellering i sammenheng med Motstandsbevegelsen handler om å vedlikeholde den nordiske biologiske

sammensetningen - det betyr å bekjempe alle trusler. Det innebærer også å endre dagens nordiske samfunn da det ikke lenger kan anses som vellykket, særlig med tanke på masseinnvandring og den sionistiske eliten. Kuren på alle problemene er et samlet nordisk rike, bestående av en unik gensammensetning.

6.2 Andre forskningsspørsmål: Hvordan tilpasser de sin ideologi til en moderne norsk politisk diskurs?

McGee (1980) hevder at det som binder retorikk og ideologi sammen er *ideografer*. McGee ser på ideologi som: «et politisk språk, bevart i retoriske dokumenter, med kapasitet til å diktere beslutninger og som kontrollerer den offentlige tro og atferd» (McGee:1980:5). Gjennom ideografer beskriver han hvordan bestemte ord og uttrykk i et politisk språk skaper eller forsterker en ideologisk posisjon. I min tidligere undersøkelse av å identifisere en moderne norsk politisk diskurs, hevdet jeg at moderne politiske ideografer er preget av en stil med slagord og ord med mye mening som: *frihet, deltakende, demokrati, utvikling, rettferdighet og muligheter*. I femte kapittel har jeg vist hvordan jeg mener Den nordiske motstandsbevegelsen særlig tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs, ved å benytte seg av *aksepterte ytringer*. Motstandsbevegelsen tilpasser seg den moderne norske politiske diskursen ved å benytte seg av temaer som familieliv, dyrevelferd og miljø. Diskursen blir tilpasset ved å kle ideologien i aksepterte ytringer, som skjer tematisk. Likevel er det mye i e-boken til Den nordiske motstandsbevegelsen som bryter med den moderne norske politiske diskursen, blant annet ved å konstituere trusselen den sionistiske elite. Ideologien til motstandsbevegelsen har blitt identifisert gjennom Charlands tre ideologiske effekter. Ideologien har også blitt identifisert ved nærlesing av ideografer, som kan identifisere mange likheter med det jeg hevder er en moderne norsk politisk diskurs. Å tilpasse seg en diskurs er ikke nødvendigvis det mest sentrale i denne studien. Jeg vil videre rette søkelyset mot hvilke konsekvenser det har. Fremmedfrykt og hat-retorikk blir i stor grad brukt av Den nordiske motstandsbevegelsen. Kjell Lars Berge (2014:14) hevder at formålet til all politikk i generell forstand er å gå fra ytring til handling. Bak en ytring vil man alltid finne et politisk formål. Politiske ytringer som oppfattes som ekstreme, som i tilfellet med Motstandsbevegelsen, henvender seg ikke direkte til politiske institusjoner, men oppfordrer til revolusjon og opprør i samfunnet. Når Motstandsbevegelsen tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs, viser de hvordan radikaliseringsforegår gjennom retoriske ytringer – og nettopp hvorfor det er viktig å forske på hvordan slike ytringer påvirker. Jeg vil hevde at et sentralt element er evnen til å lese kritisk, og vil videre i oppgaven diskutere dette.

7. Refleksjon og diskusjon

I denne delen av studien søker jeg etter å samle trådene som studien har belyst. Jeg har undersøkt hvordan en høyreekstrem virkelighet blir framstilt, og hvordan Motstandsbevegelsen tilpasser sin ideologi til en moderne norsk politisk diskurs. I denne delen beveger jeg meg utenfor spørsmålene i problemstillingen, fordi jeg mener det belyser andre viktige poeng; det belyser hvem som potensielt kan bli rekruttert og påvirket til å bli medlem av høyreekstremer organisasjoner, som Den nordiske motstandsbevegelsen. Det viser også *hvem* modelleseren er, og *hvordan* denne blir påvirket. Den grunnleggende appellen som kommer til uttrykk er kontrastfylt, da den både er samlende, men også isolerende. For det nordiske folket innebærer det fellesskap og inkludering – noe enhver kultur alltid søker etter. Samtidig tilbyr ikke Motstandsbevegelsen dette til noen andre enn den nordiske rase, dermed ønsker de ikke å bli assosiert med andre *raser*. Det innebærer at det ikke er hvem som helst som kan søke medlemskap; du må være av nordisk rase. Bindeleddet er dermed ikke religion eller en slags tro, det er rasisme i sin reneste form. Samtidig fra et sosialt perspektiv, kan en slik tilhørighet skape en slags større tro; å være av betydning i samfunnet, og å ha innflytelse i et miljø. Det er å tro på noe større; det nye Norden - som nærmest blir en religion i seg selv. Jeg mener denne studien tydelig har bevist hvilke funn som har blitt gjort. Videre, i denne siste delen av studien, søker jeg etter å belyse hva disse funnene betyr, og hva de egentlig innebærer.

7.1 Ulv i fåreklær: kritisk literacy

Kritisk literacy innebærer å møte tekster med motstand og kritikk, og gjenkjenne underliggende holdninger, motiver og ideologier (Blikstad-Balas:2016:29). Literacy er en av skolens viktigste oppgaver – nemlig det å gi elever relevant tekstkompetanse. Literacy handler om å skape mening i egne og andres tekster ved hjelp av tegn. Kompetansen om literacy er kompleks og muliggjør både kunnskapstilegnelse og videre samfunnsdeltakelse. I denne studien har jeg vist hvordan Den nordiske motstandsbevegelsen tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs. Dette blir gjort gjennom stilistiske trekk, og det jeg omtaler som *aksepterte ytringer*. Jeg har vist med eksempler hvordan utsagn fra e-boken til Motstandsbevegelsen i stor grad er tilnærmet lik både prinsippprogrammer fra Høyre og SV. Det innebærer med andre ord at disse aksepterte ytringene ikke innbyr til et kritisk blikk, nettopp fordi de allerede er *aksepterte*. Det er utfordringen med literacy i generell forstand – hvordan utvikle evnen til å være kritisk til tekster man møter?

Foldvik og Blikstad-Balas (2017) viste hvordan elever lot seg overbevise av noe de hadde lite kunnskap om. Ifølge retorisk teori er det mottakerens eksisterende kunnskap som avgjør om noe virker overbevisende (Foldvik&Blikstad-Balas:2017:38). Det å vurdere en tekst kritisk er derfor problematisk dersom man kan lite om temaet. Å gjenkjenne ideologi krever først og fremst en forståelse om hva ideologi er. Å gjenkjenne høyreekstreme verdier er ikke nødvendigvis lett, dersom man ikke vet hva høyreekstremisme er eller vet hva det innebærer. I studien til Foldvik og Blikstad-Balas (2017) finner de blant annet uttalelser som: «Det vet jeg ingenting om. Så det kan jeg tro på». Deres analyse viser flere eksempler på at elever tror på noe fordi det høres sannsynlig ut. Jeg mener det er verdt å stille spørsmålet om det å bli rekruttert til en ideologi, kan knyttes til evnen om kritisk vurdering. En del av det å bli rekruttert innebærer å akseptere, og å bli påvirket av det som blir presentert. Ved å vekke ulike følelser som nasjonalisme, kan en sympatiserende leser bli skapt. En sympatiserende leser vil i enda større grad akseptere ytringene fra det samme innholdet eller mottakeren. Dersom man har mye kunnskap om et tema, er en god strategi å vurdere en tekst opp mot det man allerede vet. Men, man kan ikke utelukke at Motstandsbevegelsens e-bok blir presentert for ungdom. I møte med en slik tekst er det ikke nok å bare vurdere hvordan teksten er. Henning Fjørtoft (2014:69) understreker at et viktig poeng er å undersøke hvordan virkeligheten blir presentert i tekster. Å stille spørsmål med hvordan en virkelighet blir framstilt, og hva dette innebærer er relevant. Samtidig peker studien til Foldvik og Blikstad-Balas (2017) på at å stille spørsmål ikke er nok, elevene trenger ikke bare kunnskap om *kritisk literacy*, de trenger kunnskap om det de leser. Det er selvfølgelig problematisk for skolen, da man ikke kan lære elevene *alt*. Likevel innebærer kritisk literacy mer enn å identifisere reklame og å være kritisk til avsendere på Wikipedia. Det betyr at elever og ungdommer må få en forståelse om hva høyreekstrem ideologi er, og hvordan det påvirker. Særlig kan det være grunn til å tro at tekster som blir produsert for å påvirke og rekruttere ikke vil innby til kritisk lesing. Det er blant annet dette jeg har vist ved å hevde at Motstandsbevegelsen tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs. Gjennom denne diskursen blir e-boken en *ulv i fåreklær*, og for en leser som mangler kunnskap om temaet vil ikke teksten innby til kritisk lesning.

Studien belyser dermed hvor enkelt det er å tilpasse ideologi til en moderne norsk politisk diskurs. Det er også grunn til å tro at studien kan gi en pekepinn på viktigheten av at unge mennesker tilegner seg kunnskap om høyreekstremisme og ideologi. For det at teksten tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs, er ikke alene årsaken til at den ikke innbyr til

kritisk lesing. Det er det faktumet at elever lar seg overbevise om noe de har lite kunnskap om. Som Foldvik & Blikstad-Balas (2017) skriver er det derfor viktig at man øker spennet i tekstene som elevene møter. Kanskje man burde åpne for tekster som man ikke synes at elevene burde lese i det hele tatt? Og dermed åpne for tekster som er både populistiske, villedende og faglig svake (Foldvik&Blikstad-Balas:2017:38).

7.2 En trussel for samfunnet?

Ideologi er med på samle grupper av mennesker. Retorikken er viktig på flere plan; blant annet fra et perspektiv om dannelse i samfunnet. Berge (2014:19) påpeker at politikk og ytringskultur henger sammen, fordi de må baseres på de samme forutsetningene. Et demokratisk samfunn kan derfor ikke bygges på hat-retorikk. Et demokrati er avhengig av frie valg og allmenn stemmerett, slik oppnår man rettferdighet i samfunnet. Det er likevel farlig å ta for gitt at flertallet skal ha verdier som å være liberal og tolerant. For like gjerne kan flertallet la fremmedfrykten ta over, tøyne regler i egen favør og hylle brorskap. Like gjerne kan flertallet avskaffe demokratiet. I 1930 var Tyskland et liberalt demokrati. Det ble holdt valg, en lovgivende forsamling styrte, lov og rett ble håndhevet. Bare fire år senere er ytringsfriheten borte. De fleste opposisjonspolitikere var fengslet og drapsmenn satt nå ved makten. Det er dermed ingen fremmed fantasi at demokrati kan gjøres om til diktatur, historien har vist oss det. Hva ideologiske ytringer innebærer, hva de gjør og hvordan de påvirker er dermed sentral og viktig kunnskap. Forsker Andreas Nordang Uhre ved det internasjonale forskningsinstituttet IRIS i Stavanger sier det er et faktum at det skjer gjenfødelse av nasjonalisme, at man har sviktende tillitt til systemet, og at populistiske partier får større gjennomslag (Forskning.no hentet 19.04.19).

Det er viktig å se propagandaen som foregår i samfunnet vårt: et retorisk blikk på ideologien forklarer hva den innebærer og hvordan den påvirker. Vi må se på ytringer og retorikk i sammenheng, for å forstå hvordan det påvirker samfunnet vårt. Ikke minst må vi søke etter å forstå hvorfor slik hat-retorikk i flere tilfeller kan være suksessfull. Det å bli radikalisert inn i en organisasjon som Motstandsbevegelsen, betyr ikke at man er hjernevasket. Man våkner ikke plutselig opp en dag med et nytt verdenssyn, nye verdier og en ny tankegang. Det jeg har forsøkt å vise gjennom denne studien er hvordan det i første omgang skjer gjennom identifikasjon (Burke:1969:46). Gjennom å identifisere seg som en del av «vi nordiske» eller «vi i Motstandsbevegelsen» skjer det en overbevisning. Leseren kjenner seg igjen i

narrativene som blir fortalt, verdiene som blir presentert, og framtiden som blir lagt frem. Selv om retorikken til Motstandsbevegelsen har flere måter å appellere på, innebærer ikke dette nødvendigvis at en leser vil bli overbevist. Denne overbevisningen hviler på at leseren må bli *interpellert*, og dermed identifisere seg med retorikken i e-boken. Dette kan knyttes til the second persona. Denne impliserte leseren gjenspeiler det ideelle publikummet som diskursen er passende for. Jeg har tidligere i studien vist hvordan den impliserte leseren blant annet er kritisk til dagens demokrati, og ser på det som en trussel. Høyreekstremisme karakteriseres blant annet med at de er anti-demokratiske og er konspirasjonsteoretikere (Jupskås:2012:47). I disse kjennetegnene ligger det et paradoksalt poeng; de er kritiske. Jeg har ovenfor påpekt viktigheten av å være kritisk, knyttet til kritisk literacy. I møte med en tekst som e-boken til Motstandsbevegelsen, er slik kritisk literacy helt elementært. Samtidig er det noe urovekkende over at de fleste høyreekstremisme og nasjonal-sosialister er kritiske til svært mye: demokratiet, jøder, medier og masseinnvandring, for å nevne noe. Det innebærer at denne e-boken som ikke innbyr til kritisk lesing, muligens tiltrekker seg en leser som *allerede er kritisk*. Denne interpellerte leseren som Black (1970) omtaler er en slik kritisk leser, i den forstand at den allerede er kritisk til slik dagens samfunn er. Den interpellerte leseren er kritisk, fordi det inngår i den konspirasjonsteoretiske tankegangen. Dermed er den kritisk til feil kilder.

Retorikken sporer hvem e-boken er egnet for; denne studien viser nettopp dette. Målet med studien er heller ikke å undersøke *om* retorikken virker, men å avdekke *hvordan* den kan gjøre det. Det viser også hvorfor det er en potensiell trussel for samfunnet vårt. Man vet at høyreekstremisme er farlig, 22.juli 2011 viste Norge dette. Selv om et slikt angrep viser en ensom ulv, har ettertiden vist oss hvilket felleskap som faktisk eksisterer – blant annet gjennom Breiviks eget manifest. For å se hvordan slike *grupper* dannes, hevder Charland (1987:134) at det er viktig å se på retorikken - noe denne studien har gjort. Retorikken bidrar ikke kun til å skape individer, men også til å skape handling. Breiviks manifest inspirerte to andre høyreekstremisme til å utføre terror. Kunnskap om hva slik ideologi innebærer og hvordan det påvirker, gir en innsikt i hva som skal til for å hindre det. McGee (1975:248) hevdet at mennesket var et vesen av tro, ikke sannheter. Derfor må man ikke undervurdere hvor sterk en tro er, og hvor sterkt man kan ønske å bli en del *av noe større*.

7.3 *Min rolle som kritisk leser*

Min rolle som fortolker i denne kritikken, har vært ønske om å belyse en helhetsforståelse av teksten. Lisa Villadsen (2014) skriver at en fortolker ikke alltid kan ha full oversikt over alle betydninger av en ytring. Det betyr at fortolkninger jeg har gjort kan være i motstrid til avsenders intensjon. Blant annet har jeg hevdet at Motstandsbevegelsen konstituerer seg, med det jeg omtaler som en *reddende ridder*. Dette er ikke noe Motstandsbevegelsen selv omtaler seg som, men en begrepsliggjort observasjon jeg har gjort som analytisk og kritisk leser. Motstandsbevegelsen vil muligens selv ikke være enig i denne observasjonen. Likevel, det er slike observasjoner som synliggjør tekstens funksjon. Min rolle har vært preget av å være en empatisk, men kritisk leser. Det må bli tatt høyde for at jeg som leser *ikke* er modelleseren, og at dette preger analysen. Ved å ikke være modelleseren, har jeg likevel synliggjort hvem som er det. Dette har gjort at jeg kunne sette tolkningen inn i et større perspektiv, blant annet i lys av et liberalt og demokratisk samfunn, men også funksjoner som kritisk literacy. En slik fortolkning jeg har gjort bidrar til å gjøre teksten relevant, fordi den forteller om tekstens funksjon i en konkret kontekst. Ikke minst blir et slikt høyreekstremt narrativ som e-boken til Motstandsbevegelsen satt inn i en teoretisk sammenheng, hvor fokuset har vært retorisk teori. En slik analyse vil ikke nødvendigvis føre til en konklusjon, på bakgrunn av at metoden og tilnærmingen til studien er abduktiv.

Jeg har i analysen vist hvordan Motstandsbevegelsen framstiller en høyreekstrem virkelighet, og hvordan de tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs. Disse observasjonene som har blitt gjort bygger på regelmessigheter i utformingen av e-boken. Poeng og begrunnelser som er gjort må ses på som en *hypotese*. Videre forskning kan så teste ut hypotesene – for så å bevise at de var feil. Jeg mener det likevel er mye viktig som kommer frem i analysen. Blant annet viser analysen et stort skille i konstitueringen av et vi og et dem – som blir en trussel. Jens Kjeldsen (2011) skriver at en slik konstruksjon av et vi og et dem, kanskje er den sterkeste kraften som er i et menneske. Det er den kraften som får oss til å akseptere fiendebilder, og dermed angripe andre mennesker. Det er en fundamental konstruksjon, fordi det er slik vi mennesker ser verden: i motsetninger. Jeg mener det er grunn til å hevde at innenfor ekstrem ideologi, som høyreekstremisme, er slike motsetninger særlig tydelige. Det handler om at leseren får et valg; enten er du med oss, eller så er du mot oss. Det skaper et verdensbilde som ikke har rom for nyanser, og som er svært truende på det liberale demokratiet. Det belyser viktigheten av å ikke bare spørre hvem som er avsenderen når man

leser «vi». Det viktige er å søke etter å forstå hvilken funksjon som ligger i slike konstitueringer, og hvordan de påvirker oss. Jeg mener dette er et viktig poeng, særlig med søkelys på kritisk literacy. Elever må bli utsatt for nettopp de tekstene som er *farlige* å lese. Ved å undersøke dette videre vil man i stor grad kunne teste ut hypotesene som har kommet fram gjennom denne studien. Studien til Foldvik & Blikastad-Balas (2017) har vist at ungdommer har vanskeligheter med å være kritisk til temaer de ikke har kunnskap om – derfor er det viktig at kunnskap om ideologi og høyreekstremisme blir innlært. Du er ikke kritisk til å løpe rundt med en saks, hvis du ikke har blitt lært at det er farlig. På lik linje må man lære om ideologier som er farlige, og hvordan de påvirker – blant annet gjennom tekstlige retoriske redskaper. Min rolle som kritisk leser har vært å belyse dette. Jeg har undersøkt e-boken til Motstandsbevegelsen med et retorisk og kritisk blikk. Jeg mener denne studien belyser *hvorfor* temaet er viktig å forske på, og har rettet søkelys mot elementer som kan være sentrale i videre forskning, blant annet knyttet til kritisk literacy.

8.Konklusjon og avslutning

Denne studien viser hvilke krefter som ligger i høyreekstrem retorikk og hvordan det påvirker. Fokuset har vært å undersøke hvordan en høyreekstrem virkelighet kommer til uttrykk i e-boken til Motstandsbevegelsen og hvordan de tilpasser seg en moderne norsk politisk diskurs. Problemstillingen har bestått av to forskningsspørsmål, men som må ses på som en helhet. Analysen viser blant annet hvordan konstitutiv retorikk blir brukt og hva det innebærer. Disse trekkene var sentrale å identifisere, da det gir en forklaring på hva slags *virkelighet* som blir framstilt. Denne analysen av virkeligheten gir kanskje ikke banebrytende resultater når det kommer til høyreekstremisme, men det er med på å skape kunnskap om hvorfor mennesker blir tiltrukket av det.

Jupskås (2012) skriver at høyreekstremisme er farlig, fordi høyreekstremer grupper og personer tar liv hvis de mener det er nødvendig. Dette studiet har blant annet vist at overbevisning starter med identifikasjon (Burke:1969:46). Særlig skjer identifikasjonen ved narrativer som omhandler nordisk historie og anerkjente verdier. En identifiserer seg med å være nordisk, og anerkjenner at den nordiske rasen er truet. Studien har også vist at det er flere likheter ved e-boken til Den nordiske motstandsbevegelsen og moderne parti- og prinsippprogrammer. Blant annet trekkes de samme temaene og verdiene frem. For en naiv-leser innebærer dette at ekstremismen blir vanskelig å identifisere. Studiet har også uttrykt hvorfor dette er farlig for en ung leser, som en skolelev. Det innebærer at elever som ikke har

nok kunnskap om temaet, i større grad vil akseptere det de leser. Dette funnet peker på at det trengs nye strategier i kampen mot høyreekstremisme. Man må finne en «oppskrift» for å unngå nye terrorangrep, og hindre tilslutning til denne ideologien. For det er når du ser den høyreekstreme virkeligheten jeg har identifisert, sammen med den moderne norsk politiske diskursen, at studien viser sin relevans. Det ligger ingen banebrytende resultater i å bevise at høyreekstremisme er ekstreme - relevansen ligger i hvordan det kommer til uttrykk. I tillegg kan en mulig forklaring på tilslutning til en gruppe som Motstandsbevegelsen ligge i det jeg omtaler som en «ulv i fåreklær». Denne høyreekstreme virkeligheten blir pakket inn i en moderne norsk politisk diskurs. Studien kan gi innsikt i hva som skal til for å hindre en slik tilslutning. Et viktig sted å starte er å svekke de båndene som leseren identifiserer seg med. Det betyr at befolkningen og særlig unge mennesker, må få grundig opplæring i demokratiets verdier, hva masseinnvandring er og jødernes historie. I tillegg må en lære seg at det å være nordisk er mer enn å være av nordisk rase. Det innebærer at elever må lære seg hva høyreekstremisme består av, og lese disse tekstene som påvirker. I dette ligger det også en byrde på lærerne, som må utvide hva *kritisk literacy* faktisk innebærer. Ikke minst må vi alle være oppmerksomme på språkets kraft når man konstruerer et «vi» og ett «dem». For det finnes en høyreekstrem virkelighet, og den er i ferd med å tilpasse seg den moderne norsk politiske diskursen vi leser med *god tro*. Retorikken er viktig på flere plan, men det kommer tydelig frem her: det handler om dannelse i samfunnet. For som Berge skriver: «et demokratisk samfunn kan ikke bygges på hat-retorikk» (Berge:2014:19).

«Mitt største håp for Norge er at vi skal klare å ta vare på hverandre. At vi skal bygge dette landet videre – på tillitt, fellesskap og raushet. At vi skal kjenne på at vi – til tross av all vår ulikhet – er ett folk.» (H.M. Kongen: 01.09.2016)

Litteraturliste:

Den nordiske motstandsbevegelsens nedlastbare e-bok; Vår vei, Ny politikk for en ny tid: <https://www.frihetskamp.net/wp-content/uploads/2016/05/Vår-vei-Ny-politikk-for-en-ny-tid.pdf> hentet 10.05.20

Althusser, Louis (1971) Ideology and Ideological State Apparatuses: Notes Toward an Investigation. I: Althusser, L. red. *Lenin and Philosophy and Other Essays*. New York: Monthly Review Press, s.127-186.

Bakken, Jonas (2005) *Litteraturvitenskapens retorikk*. <https://folk.uio.no/jonasbak/LittRet.pdf>

Bangstad, Sindre (2014) «'Anthropologists are talking' about Islamophobia and anti-Semitism in the New Europe», *Ethnos*, vol. 75, nr. 2, s. 213–245

Berge, Kjell Lars (2014) Hva er politisk retorikk? I *RhetoricaScandinavica*, 66/67: 11—34

Black, E. (1970) The Second Persona, *Quarterly Journal of Speech*. LVI (2), April, s.109-119.

Blikstad-Balas, Marte (2016). *Literacy i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget

Blikstad-Balas, Marte & Foldvik, Marte Caroline (2017) Kritisk literacy i norskfaget – hva legger elever vekt på når de vurderer tekster fra internett? I *Norsklæraren*:

https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/59766/Norsk1%25C3%25A6raren4.2017_Blikstad-BalasFoldvik.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Borsheim-Black, C., Macaluso, M., & Petrone, R. (2014). Critical Literatur Pedagogy: Teaching Canonical Literature for Critical Literacy. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 2 (58) 123-133.

Burke, Kenneth (1969) *A Rhetoric of Motives*. University of California Press: Berkley & Los Angeles.

Burke, Kenneth (1961) *The Rhetoric of Hitlers Battle I*: Burke, K. red. *The Rhetoric of Religion: Studies in Logology*.

Charland, Maurice (1987) Constitutive Rhetoric: The Case of the people of québécois. I *Quarterly Journal of Speech*, 73:2.

Fjørtoft, Henning. (2014) *Norskdidaktikk*. Bergen: Fagbokforlaget

Gabrielsen, Jonas (2014) Topisk kritik. I *Retorikkens aktualitet (2014)*. Hanz Reitzels forlag.

Grue, Jan (2010) Topisk reproduksjon. Tre pressemeldinger om funksjonshemming. I *Rhetorica Scandinavia* nr.55, s. 34-53.

Jupskås, Anders Ravik (2012) *Ekstreme Europa. Ideologi, årsaker og konsekvenser*. Cappelen Damm: Oslo.

Kjeldsen, Jens Elmelund (2006) *Retorikk i vår tid: En innføring i moderne retorisk teori*. Spartacus: Oslo.

Kjeldsen, Jens E (2011). Det är vi eller dom. *Retorikmagasinet* 46:

<https://www.retorikforlaget.se/det-aer-vi-eller-dom/>

Lund, Marie & Roer, Hanne (2014). *Retorikkens aktualitet. Grundbok i retorisk analyse*. 3. utgave. Hans Reitzels forlag: København.

McGee, Michael (1975) In search of «the people»: A rhetorical alterntive. I *Quarterly Journal of Speech*, 61:3.

McGee, Michael (1980) The ideograph: A link between rhetoric and ideology. I *Quarterly Journal of Speech*, 66: 1-16.

Miller, Carolyn (2001) Genre som sosial handling. I *Rhetorica Scandinavica*, 18: 19

Rosengren, Mats (2008) *Doxologi. En essä om kunskap*. Åstorp: Retorikforlaget

Skovholt, Karianne & Veum, Aslag (2014). *Tekstanalyse: Ei innføring*. Cappelen Damm Akademisk: Oslo.

Strømmen, Øyvind (2013) *Den sorte tråden*. Cappelen Damm: Oslo.

Svennevig, Jan 2001 "Abduction as a methodological approach to the study of spoken interaction", *Norskraft: Tidsskrift for nordisk språk og litteratur*. Nummer 103, s. 1–22.

Universitetet i Oslo, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Oslo.

Villandsen, Lisa (2014). Fortolkningens rolle i retorisk kritikk. I Lund, R og Roer, H (red) *Retorikkens aktualitet, grundbog i retorisk kritik*. Hans Reitzels Forlag: København.

Nettartikler:

Dyrendal, Asbjørn; *Konspirasjonsteori*: <https://snl.no/konspirasjonsteori> hentet 25.02.20

Fagfornyelsen i norskfaget: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/1.3-kritisk-tenkning-og-etisk-bevissthet/?kode=nor01-06&lang=nob> hentet 04.04.20

H.M. Kongen; Velkomsttale under kongeparets hagefest i Slottsparken 01.09.2016

<https://www.kongehuset.no/tale.html?tid=137662&sek=26947> hentet 15.04.20

Lindeberg, Simon; om moskeskytingene på New Zealand:

<https://www.frihetskamp.net/tanker-om-moskeskytingene-pa-new-zealand-og-ev-paralleller-til-nordisk-kamp/> Hentet 11.04.19

Nordang Uhre, Andreas: *Demokratiet blir dårligere i en tredel av verden:*

<https://forskning.no/demokrati/demokratiet-blir-darligere-i-en-tredel-av-verden/1191818>

[hentet19.04.19](#)

NOU:1999:27 *Ytringsfrihed bør finde sted.*

<https://www.regjeringen.no/contentassets/026a9879891a4972b019ce10f20561fe/no/pdfa/nou>

[199919990027000dddpdfa.pdf](#) hentet 01.03.20

Skirbekk, Sigurd; *Ideologi:* <https://snl.no/ideologi> hentet 13.02.20

Prinsippprogrammene:

<https://nsd.no/polsys/data/filer/parti/10183.rtf> SV (1977)

<https://nsd.no/polsys/data/filer/parti/10078.rtf> Høyre (1980)

<https://nsd.no/polsys/data/filer/parti/H1753.html> SV (1995)

<https://nsd.no/polsys/data/filer/parti/H1.html> Høyre (2000)

<https://nsd.no/polsys/data/filer/parti/10354.pdf> Høyre (2008)

<https://nsd.no/polsys/data/filer/parti/10372.pdf> SV (2011)

